

UNIVERZITET U SARAJEVU

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

ODSJEK ZA SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**ULOGA JAVNIH USTANOVA ZA SOCIJALNO I
ZDRAVSTVENO ZBRINJAVANJE U SISTEMU ZAŠTITE I
SPAŠAVANJA U KANTONU SARAJEVO**

-magistarski rad-

Kandidat:

Haris Fatić

Broj indeksa: **903/II-SPS**

Mentor:

prof. dr. Zlatan Bajramović

Sarajevo, septembar 2024. godine

UNIVERZITET U SARAJEVU

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

ODSJEK ZA SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**ULOGA JAVNIH USTANOVA ZA SOCIJALNO I
ZDRAVSTVENO ZBRINJAVANJE U SISTEMU ZAŠTITE I
SPAŠAVANJA U KANTONU SARAJEVO**

-magistarski rad-

Kandidat:

Haris Fatić

Broj indeksa: **903/II-SPS**

Mentor:

prof. dr. Zlatan Bajramović

Sarajevo, septembar 2024. Godine

SADRŽAJ

UVOD	4
2. TEORIJSKO-METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA	6
<i>Identifikacija problema</i>	6
<i>Određivanje predmeta istraživanja</i>	7
<i>Postavljanje ciljeva: Naučni i društveni ciljevi</i>	8
<i>Naučni ciljevi</i>	9
<i>Društveni ciljevi:</i>	10
<i>Formulacija sistema hipoteza:</i>	11
<i>Vremenski i prostorni okvir istraživanja</i>	12
3. METODE ISTRAŽIVANJA	12
<i>Opis metodologije</i>	12
<i>Korištene metode prikupljanja podataka</i>	13
4. POJMOVI ODREĐENJA	14
<i>Pojam određenja zaštite</i>	14
<i>Pojam određenja spašavanja</i>	16
<i>Pojam određenja za javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje</i>	18
<i>Pojam određenja socijalno i zdravstveno zbrinjavanje</i>	19
<i>Pojam određenja reakcije na krizne situacije</i>	20
<i>Pojam određenja kriznog menadžmenta</i>	22
<i>Pojam određenja za koordinaciju u kriznim situacijama</i>	23
<i>Pojam određenja za otpornost društva na krizne situacije</i>	24
5. SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI	26

6. ANALIZA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA U KANTONU SARAJEVO.....	29
7. ULOGA JAVNIH USTANOVA ZA SOCIJALNO I ZDRAVSTVENO ZBRINJAVANJE U KANTONU SARAJEVO.....	32
<i>Identifikacija i analiza uloge javnih ustanova u sistemu zaštite i spašavanja.....</i>	<i>32</i>
<i>Povezanost sa ostalim službama i agencijama</i>	<i>34</i>
9. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE I ANALIZA	40
<i>Opis provedenog istraživanja</i>	<i>40</i>
<i>Metodologija empirijskog istraživanja</i>	<i>41</i>
<i>Analiza dobivenih rezultata</i>	<i>42</i>
<i>Tumačenje rezultata u kontekstu uloge javnih ustanova</i>	<i>56</i>
<i>Diskusija o implikacijama rezultata za praksu i dalja istraživanja.....</i>	<i>57</i>
10. ZAKLJUČAK	59
11. PRILOZI.....	63
LITERATURA.....	64
IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA	67

UVOD

U svom magistarskom radu govorim o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo. Kanton Sarajevo je jedan od deset kantona u Bosni i Hercegovini te predstavlja administrativnu jedinicu unutar Federacije Bosne i Hercegovine. Geografski, Kanton Sarajevo se nalazi u centralnom dijelu zemlje. Geografske karakteristike Kantona Sarajevo uključuju raznovrsnost pejzaža, od planinskih masiva do dolina, uz rijeku Miljacku koja prolazi kroz grad. Ovaj kanton je poznat po svojoj bogatoj kulturnoj baštini, ali i kao centar privrede, obrazovanja i turizma. Kada je u pitanju rizik od opasnosti, Kanton Sarajevo sa izraženom gustoćom naseljenosti je izložen različitim prirodnim i antropogenim opasnostima. U tom kontekstu, javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje igraju ključnu ulogu u pružanju podrške i zaštite svih građana, a naročito građana iz najranjivijih kategorija.

Savremeno društvo, posebno u urbanim područjima poput Kantona Sarajevo, suočava se s raznolikim izazovima u pogledu zaštite i spašavanja. Prirodne katastrofe poput poplava, zemljotresa i klizišta, kao i druge krizne situacije poput pandemija, zahtijevaju brzu reakciju i koordinaciju različitih sektora kako bi se osigurala sigurnost i dobrobit svih građana. Uz to, nedostatak resursa, infrastrukture i stručnog osoblja predstavlja dodatne izazove za zdravstveni sektor Bosne i Hercegovine, uključujući i Kanton Sarajevo. Unatoč tim izazovima, ulažu se kontinuirani naponi kako bi se unaprijedila dostupnost i kvaliteta sistema zdravstvene zaštite.

U ovom radu istražujem ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo, s fokusom na njihovu prevenciju, reakciju i povezanost s civilnom zaštitom. S obzirom na moj profesionalni angažman u jednoj od kantonalnih javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje, izbor ove teme za master rad proizlazi iz mog neposrednog iskustva i interesa za doprinos sustavu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo. Kao zaposlenik u Kantonalnoj javnoj ustanovi "Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba", svjestan

sam važnosti adekvatne pripreme i reakcije u slučaju kriznih situacija te želim dublje istražiti kako se ove ustanove integiraju u širi kontekst zaštite i spašavanja kako bi se poboljšala sigurnost i dobrobit zajednice.

Kroz interdisciplinarni pristup koji uključuje elemente socijalnog rada, zdravstvene njege i civilne zaštite, istražiti ću kako ove ustanove sarađuju s ostalim dionicima u sistemu zaštite i spašavanja te identificirati mogućnosti unapređenja njihovog doprinosa u stvaranju otpornijeg društva. Analizom specifičnih slučajeva, pristupa i postojećih strategija, težim dubljem razumijevanju uloge ovih ustanova u kriznim situacijama. Uz naglasak na identifikaciji najboljih praksi, izazova i mogućnosti, ovaj rad će pružiti korisne uvide u poboljšanje kapaciteta i koordinacije u kriznom upravljanju na lokalnom nivou. Na kraju, želim istaknuti važnost potenciranja kontinuirane saradnje i zajedničkog angažmana javnih ustanova, civilne zaštite i lokalne zajednice kako bismo osigurali brzu i efikasnu reakciju u slučaju kriznih situacija. Samo zajedno, kao povezana i dobro koordinirana zajednica, možemo osigurati sigurnost, zaštitu i dobrobit svih građana Kantona Sarajevo.

2. TEORIJSKO-METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Identifikacija problema

Da bi se započelo istraživanje, bitno je precizno identificirati problem koji će biti fokus istraživanja. U kontekstu sistema zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo, nedostatak sistemskih istraživanja stanja i problematike predstavlja ključni problem koji zahtijeva pažnju. Posebno je važno istražiti ulogu kantonalnih javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u ovom sistemu. Iako su javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje jasno definirane kao važni činioci u sistemu zaštite i spašavanja, nedostaje dublje razumijevanje njihovog funkcioniranja unutar ovog sistema i međusobne koordinacije u situacijama kriza. Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini definiše princip subsidiarnosti kao princip donošenja odluka i njihovog provođenja na najnižem mogućem nivou uz koordinaciju na najvišem potrebnom nivou, gdje lokalni nosioci odgovora na nesreću treba da budu osnova za odgovor bilo kojeg obima.¹ To ostavlja otvorena pitanja o tome kako poboljšati pripravnost i odgovor javnih ustanova na različite krizne situacije, te kako osigurati optimalnu socijalnu i zdravstvenu podršku građanima u ovim izazovnim vremenima. Uzimajući u obzir situacije kao što su zemljotresi, poplave, te nedavne globalne događaje, poput pandemije COVID-19, važnost istraživanja uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo dodatno dobija na značaju. Pandemija je istaknula hitnu potrebu za efikasnim i koordiniranim djelovanjem javnih ustanova kako bi se osigurala adekvatna zaštita zdravlja stanovništva i pružila socijalna podrška u kriznim situacijama. Nedostatak detaljnih istraživanja o ulozi ovih ustanova u suočavanju s pandemijom, kao i nedostatak sistema za pripremu i odgovor na ovakve izazove, naglašava važnost dubljeg razumijevanja ove problematike u kontekstu Kantona Sarajevo. Zbog toga, istraživanje o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja ne samo da doprinosi unapređenju otpornosti sistema na prirodne katastrofe i humanitarne krize, već i na izazove kao što je bila pandemija COVID-19 te posljedice koje je ostavila. Kroz sve ovo,

¹ Okvirni zakon o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini 50/08, član 2 (11).

moje istraživanje postavlja temelje za integrirani pristup upravljanju krizama, koji prepoznaje i osnažuje ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje kao ključnih činilaca u zaštiti i spašavanju života te unapređenju općeg blagostanja stanovništva Kantona Sarajevo.

Određivanje predmeta istraživanja

Određivanje predmeta istraživanja za temu "Uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo" zahtijeva fokusiranje na proučavanje specifične uloge ovih ustanova u kontekstu sistema zaštite i spašavanja. Određivanje predmeta istraživanja je veoma složeno teorijsko istraživanje koje se odigrava kroz nekoliko faza, a prava je razmatranje, shvatanje i razumijevanje preliminarong određenja predmeta formulisanog kroz određivanje naslova teme istraživanja.² Predmet istraživanja obuhvata analizu pojmova, aktivnosti, kapaciteta, resursa i koordinacije javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje s ciljem unapređenja njihove uloge i doprinosa u efikasnom odgovoru na različite krizne situacije.

S obzirom na bogatu historiju našeg područja koje se u prošlosti suočavalo s raznim krizama i katastrofama, izazovima za zaštitu i spašavanje dodaje se slojevitost iskustava koja uključuju i period ratnih sukoba. Unatoč izazovima koje je rat donio, područje je pokazalo nevjerovatnu otpornost i sposobnost za preživljavanje, ističući važnost efikasnog upravljanja krizama i solidarnosti zajednice u teškim vremenima.

Ovo istraživanje postavlja temelje za razumijevanje specifičnih potreba i izazova s kojima se susreće područje Kantona Sarajevo te pruža smjernice za izgradnju otpornijeg i sigurnijeg društva koje je sposobno efikasno reagirati na različite izazove i krizne situacije, kako u sadašnjosti, tako i u budućnosti.

Konkretno, istraživanje uključuje identifikaciju uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u kontekstu sistema zaštite i spašavanja. Analizira se kapacitet, resursi i procedure ovih ustanova u pripremi za hitne situacije i krizne situacije. Ispituje se koordinacija i saradnja između javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje, kao i

² Termiz Dževad, „Metodologija društvenih nauka“, 2004, str.214

drugih relevantnih aktera u sistemu zaštite i spašavanja. Također, identificiraju se izazovi, nedostaci i potrebe u funkcioniranju ovih ustanova u kriznim situacijama te se procjenjuje efikasnost i učinkovitost trenutnih praksi i procedura koje se primjenjuju.

Kroz proučavanje ovih elemenata, istraživanje ima za cilj pružiti dublje razumijevanje uloge i doprinosa javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja, te identificirati mogućnosti za unapređenje njihove efikasnosti i pripravnosti u suočavanju s različitim kriznim situacijama.³

Postavljanje ciljeva: Naučni i društveni ciljevi

Svako istraživanje treba imati za cilj doprinijeti društvu kroz stvaranje novih spoznaja i rješenja za aktualne probleme. Ciljevi istraživanja služe kao smjernice koje usmjeravaju proces istraživanja i određuju njegovu svrhu. U kontekstu društvenog doprinosa, ciljevi istraživanja trebaju biti usmjereni na identifikaciju problema i pružanje odgovora koji će poboljšati kvalitetu života zajednice, u ovom slučaju Kantona Sarajevo. Kroz postavljanje jasnih ciljeva, istraživači se obvezuju na sistemsko istraživanje i analizu, što rezultira korisnim spoznajama i preporukama. Ključno je da ciljevi istraživanja budu relevantni za stvarne potrebe društva i da rezultiraju konkretnim promjenama ili unaprjeđenjima.⁴

Ciljevi istraživanja su osnovni pokazatelji smjera i svrhe istraživačkog procesa te definiraju ono što istraživanje želi postići. U kontekstu istraživanja o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo, moji ciljevi su usmjereni na doprinos društvu kroz poboljšanje pripravnosti i reakcije na krizne situacije. Konkretno, postavljanje ciljeva za istraživanje "Uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo" zahtijeva jasno definiranje naučnih i društvenih ciljeva kako bi se osiguralo postizanje željenih rezultata istraživanja. Zbog toga, navesti ću koji su moji naučni i društveni ciljevi.

³ Centar za sigurnosne studije – BiH, „Zaštita i spašavanje u Bosni i Hercegovini“, 2010, str.25

⁴ Termiz Dževad, „Metodologija društvenih nauka“, 2004, str.223

Naučni ciljevi

Naučni cilj ovog istraživanja je dublje razumijevanje istine i zakonitosti te perspektiva koje se odnose na temu istraživanja. Također, cilj je teorijski istražiti i izložiti komparativne prednosti i sve beneficije koje bi mogle proizaći iz proučavanja teme. Ovo bi rezultiralo poboljšanim kapacitetima za kvalitetan odgovor na potencijalne izazove te bi doprinijelo boljem razumijevanju trenutnog stanja. Multidisciplinarni pristup korišten u istraživanju ima za cilj prevenciju, smanjenje i rješavanje sigurnosnih izazova. Moji glavni naučni ciljevi su:

1. *Definiranje ključnih pojmova i analiza uloge javnih ustanova s akcentom na Kanton Sarajevo:* Detaljno proučiti ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u kontekstu sistema zaštite i spašavanja, identificirajući njihove specifične funkcije, odgovornosti i doprinos u pripremi za i reagiranju na krizne situacije.
2. *Procjena kapaciteta i resursa:* Istražiti kapacitete, resurse i procedure javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u području Kantona Sarajevo s ciljem identificiranja snaga i slabosti koje utječu na njihovu efikasnost u pružanju pomoći tokom kriznih situacija.
3. *Identifikacija izazova i nedostataka:* Identificirati ključne izazove, nedostatke i prepreke s kojima se suočavaju javne ustanove u ostvarivanju svojih funkcija u sistemu zaštite i spašavanja, te predložiti moguća poboljšanja za prevladavanje tih prepreka.
4. *Procjena lokalnih specifičnosti:* Istražiti lokalne specifičnosti i posebnosti Kantona Sarajevo koje mogu utjecati na ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja. Ovo uključuje kulturne, socio-ekonomske, geografske i političke faktore koji mogu imati značajan utjecaj na pripremu za i reagiranje na krizne situacije.
5. *Saradnja s lokalnim dionicima:* Istražiti razinu saradnje između javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje i lokalnih vlasti, civilnog društva, nevladinih organizacija i drugih relevantnih aktera u Kantonu Sarajevo, te utvrditi načine na koje

se ta saradnja može unaprijediti kako bi se osiguralo efikasnije upravljanje kriznim situacijama.

Društveni ciljevi:

Kao zaposlenik u Kantonalnoj javnoj ustanovi "Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba"⁵, moji društveni ciljevi su usmjereni na stvaranje pozitivnih promjena u zajednici i poboljšanje kvalitete života naših korisnika. Isto tako, kroz svoje obrazovanje nastojim analizirati društvene probleme, te biti kreator potencijalnih rješenja. Moj osnovni društveni cilj je osigurati da svaka osoba koja dolazi u ustanovu dobije visokokvalitetnu skrb, podršku i tretman koji im je potreban kako bi živjeli pun i kvalitetan život, te među najvažnijima ciljem bi se također istakla težnja da idemo korak naprijed ka povećanju napora da se u Kantonu Sarajevo napravi kvalitetniji sistem zaštite i spašavanja što bi rezultiralo povećanjem sposobnosti Kantona Sarajevo da odgovori na razne vrste prirodnih i drugih prijetnji. Konkretno, glavni društveni ciljevi ovog rada:

1. *Poboljšanje pripravnosti za krizne situacije:* Pružiti preporuke i smjernice za jačanje pripravnosti i odgovora javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje na različite vrste kriznih situacija, što bi rezultiralo povećanom sigurnošću i zaštitom građana Kantona Sarajevo.⁶
2. *Unapređenje koordinacije i saradnje:* Promovirati bolju koordinaciju i saradnju između javnih ustanova i drugih relevantnih aktera u sistemu zaštite i spašavanja radi osiguranja efikasnijeg odgovora na krizne situacije i poboljšanja cjelokupne sigurnosne situacije na području Kantona Sarajevo.

⁵ Web stranica KJU "Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba" – Sarajevo <https://www.kjudom.ba/>

⁶ Izvor: "Priručnik za djelovanje centara za socijalni rad u izvanrednim situacijama izazvanim prirodnim nesrećama" – Sarajevo, (2015), Izdavači: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Ministarstvo zdravlja I socijalne skrbi Republike Srpske, str.38-40

3. *Promicati inkluziju i socijalnu pravdu:*⁷ Aktivno se zauzimati za promicanje inkluzivnih praksi i borbu protiv diskriminacije, te se zalagati za socijalnu pravdu i jednake mogućnosti za sve korisnike ustanova.

Formulacija sistema hipoteza:

“Hipoteze su osnovne pretpostavke o predmetu istraživanja iskazane u obliku stavova sudova.” (Termiz,2004:226).⁸ Ove generalne hipoteze predstavljaju osnovne pretpostavke o ulozi kantonalnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja:

Generalna hipoteza:

Kantonalne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje imaju ključnu ulogu u sistemu zaštite i spašavanja, a njihovo efikasno funkcioniranje i međusuradnja doprinose povećanju pripravnosti i reakciji na krizne situacije u Kantonu Sarajevo.

Izvedene hipoteze:

1. Unaprjeđenje kapaciteta i resursa kantonalnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje rezultira boljom pripravnošću i odgovorom na krizne situacije u Kantonu Sarajevo.
2. Aktivno sudjelovanje kantonalnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u preventivnim aktivnostima i edukaciji doprinosi općoj sigurnosti i dobrobiti građana Kantona Sarajevo.

⁷ *Socijalna pravda je koncept društva prema kojemu se pravda u nekom društvu može ustanoviti jedino ako se održava kroz sve njegove aspekte, a ne samo kroz jednakost pojedinaca pred zakonom;* Buljubašić Suada, „Savremena socijalna politika“ (2012)

⁸ Termiz Dževad, „Metodologija društvenih nauka“, 2004, str.226

Vremenski i prostorni okvir istraživanja

U kontekstu istraživanja o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo, određeni su vremenski i prostorni okviri kako bi se osigurala preciznost i relevantnost rezultata. Vremenski okvir istraživanja obuhvata period nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma 1995. godine, što će omogućiti analizu promjena, razvoja i izazova u sistemu zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini tokom poslijeratnog razdoblja. Specifično, istraživanje će obuhvatiti razdoblje od 1995. godine do trenutka provedbe istraživanja 2024. godine. Prostorni okvir istraživanja većim dijelom je ograničen na područje Kantona Sarajevo, Bosna i Hercegovina. Unutar ovog prostornog obuhvata analizirat će se uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja. Međutim, istraživanje će također uključiti relevantne informacije iz drugih zemalja regije radi boljeg kontekstualnog razumijevanja određenih tema ili izazova. Određivanje vremenskog i prostornog okvira omogućava usmjeren pristup analizi, uzimajući u obzir specifične povijesne i geografske kontekste koji oblikuju ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja.

3. METODE ISTRAŽIVANJA

Opis metodologije

Metodologija istraživanja uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo temelji se na kombiniranom pristupu koji uključuje kvalitativne i kvantitativne metode. Kombinacija ovih metoda omogućit će sveobuhvatno sagledavanje složenih aspekata uloge ovih ustanova, kao i razumijevanje njihovog doprinosa u sistemu zaštite i spašavanja. Moj pristup istraživanju bit će interdisciplinaran, uključujući elemente sociologije, zdravstvenih znanosti, javne politike i upravljanja kriznim situacijama, te PEST⁹ (politička, ekonomska, sociološka i tehnološka) analiza. Ovakav pristup omogućit će sveobuhvatno razmatranje različitih perspektiva i faktora koji utječu na ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u kontekstu zaštite i spašavanja.

⁹ <https://poduzetnik.biz/produktivnost/sto-je-pest-analiza/>

Korištene metode prikupljanja podataka

1. *Anketni upitnik:* Bit će razvijen anketni upitnik koji će se distribuirati zaposlenicima Kantonalne javne ustanove naziva "Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba". Anketni upitnik će sadržavati pitanja koja će istražiti njihovo mišljenje, iskustva i percepcije o ulozi ustanova u sistemu zaštite i spašavanja. Također, anketa će biti sprovedena sa studentima završne godine Fakulteta političkih nauka univerziteta u Sarajevu.

2. *Analiza dokumentacije:* Obavit će se analiza relevantne dokumentacije, uključujući zakone, politike, strategije i izvještaje o sistemu zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo. Ova analiza omogućit će sagledavanje konteksta i postojećih praksi u kojima djeluju javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje.

3. *SWOT analiza:* Provest će se SWOT analiza (analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji)¹⁰ kako bi se identificirali interni i eksterni čimbenici koji mogu utjecati na ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja. Ova metoda omogućit će identifikaciju ključnih područja za poboljšanje i razvoj.

4. *Studija slučaja:* Provođit će se studija slučaja na primjeru konkretnih događaja i kriznih situacija na području Kantona Sarajevo, kako bi se detaljnije istražile uloge i aktivnosti javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u tim situacijama.

Kombinacija ovih metoda omogućit će sveobuhvatno istraživanje uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo.

¹⁰ https://hr.wikipedia.org/wiki/SWOT_analiza

4. POJMOVI ODREĐENJA

Definicije ključnih pojmova: Zaštita, spašavanje, javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje, socijalno i zdravstveno zbrinjavanje, reakcija na krizne situacije, krizni menadžment, koordinacija u hitnim slučajevima i otpornost društva

Pojam određenja zaštite

Definicija iz člana 2. Okvirnog zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini zaštitu definiše na sljedeći način: *"Zaštita i spašavanje je oblik pripremanja i učešća nosilaca poslova i zadataka zaštite i spašavanja u odgovoru na prirodne ili druge nesreće."*¹¹ Prema naučnoj perspektivi, a u kontekstu ove teme zaštitu možemo definirati kao skup strategija, procedura ili aktivnosti koje su usmjerene na sprječavanje ili minimiziranje štetnih posljedica prirodnih ili antropogenih katastrofa, nesreća ili kriznih situacija. Zaštita se može opisati i kao multidisciplinarno područje koje integrira znanja i pristupe iz različitih disciplina poput inženjerstva, medicine, socijalnih znanosti i drugih, kako bi se razvile efikasne strategije za upravljanje rizicima i kriznim situacijama. Sama riječ „zaštita“ potiče od latinskog glagola „protectus“, koji znači štiti, brani ili čuva.¹² Potreba za sigurnošću je jedna od osnovnih ljudskih potreba koja se odnosi na želju i potrebu za osjećajem sigurnosti, zaštitom i stabilnošću u životu.¹³ Zaštita i spašavanje zahtijeva kompleksno integralno sagledavanje i preduzimanje niza mjera i aktivnosti na organizacijskom, kadrovskom, materijalno-tehničkom, planskom, edukativnom i drugom planu za preventivno i operativno djelovanje na sprječavanju nastanka i štetnog djelovanja posljedica elementarnih nepogoda ili ratnih djelovanja na ljude i materijalna dobra.¹⁴ Države imaju sistem zaštite i spašavanja iz nekoliko važnih razloga. Prvo, osmišljen je kako bi zaštitio građane od različitih prijetnji, uključujući prirodne katastrofe, tehnološke nesreće, terorističke napade i druge hitne situacije. Glavni cilj je očuvanje sigurnosti, spašavanje života i smanjenje šteta na imovini. Drugo, sistem identificira, analizira i smanjuje rizik od mogućih nesreća, te

¹¹ Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini, broj 50/08, Član 2

¹² Izvor: <https://en.wiktionary.org/wiki/protectus>

¹³ Definicija portala GSS www.gss-sarajevo.com

¹⁴ Čamil Huseinbašić, 1999, Civilna zaštita, Sarajevo; Federalno ministarstvo odbrane, str 9

razvija strategije i planove za njihovo upravljanje. Cilj je smanjiti vjerovatnost nesreća i ublažiti njihov uticaj na društvo. Treće, omogućuje pripremu i učinkovit odgovor na hitne situacije putem planiranja, obuke, obrazovanja relevantnih institucija i službi, te osiguravanja potrebne opreme i koordinacije među različitim službama i organizacijama.

Abraham Harold Maslow, američki sveučilišni profesor, potrebu za sigurnošću naveo je u svojoj piramidi najvažnijih čovjekovih potreba. A upravo zaštita je ključna za osiguravanje sigurnosti pojedinca, porodice, imovine i okoliša. Ljudi žele zaštititi sebe i svoje najmilije od različitih opasnosti uključujući prirodne katastrofe.¹⁵

Piramida potreba prema A.Maslowu (Izvor: www.arhimed.edu.rs/blog/hijerarhija-potreba-iz-ugla-adolescenta)

Zaštita može obuhvatiti različite aspekte života i područja, uključujući:

- Zaštitu životne sredine: Očuvanje prirodnih resursa, sprečavanje zagađenja zraka, vode i tla, te promicanje održivog korištenja resursa.
- Zaštitu ljudskih prava: Osiguranje jednakih prava i pravde za sve građane, sprečavanje diskriminacije, borba protiv nasilja i zlostavljanja.

¹⁵ Izvor: www.arhimed.edu.rs/blog/hijerarhija-potreba-iz-ugla-adolescenta)

- Zdravstvenu zaštitu: Osiguranje pristupa kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi, prevencija bolesti, promicanje zdravog načina života i briga o mentalnom zdravlju.
- Sigurnost na radu: Osiguranje sigurnih i zdravih uvjeta rada, prevencija ozljeda i profesionalnih bolesti, te zaštita radnika od opasnih situacija i nepoštenih uvjeta rada.
- Zaštitu djece: Prevencija zlostavljanja, eksploatacije i zanemarivanja djece, osiguranje pristupa obrazovanju i zdravstvenoj skrbi, te promicanje sigurnog okruženja za odrastanje.
- Cyber sigurnost: Zaštita informacijskih sistema, podataka i privatnosti na internetu, prevencija cyber napada i krađe identiteta.
- Zaštitu od prirodnih katastrofa: Priprema za prirodne katastrofe poput potresa, poplava, požara ili uragana, te brza reakcija i spašavanje ugroženih osoba i imovine.
- Zaštitu od kriminala i terorizma: Prevencija kriminalnih aktivnosti, borba protiv korupcije, terorizma i organiziranog kriminala, te osiguranje sigurnosti građana i društva.

Pojam određenja spašavanja

A.R. Jonsen, jedan od osnivača polja bioetike, kreirao je termin "Pravilo spašavanja" (RR) kako bi opisao imperativ koji ljudi osjećaju da spašavaju pojedince koji se suočavaju s problemima, nevoljom ili smrću¹⁶. Spašavanje je proces pružanja pomoći ugroženim osobama ili životinjama u situacijama opasnosti, hitnosti ili nesreće radi osiguranja njihove sigurnosti, spašavanja života ili imovine. Ovaj proces obuhvata različite aktivnosti i strategije koje se provode kako bi se reagiralo na hitne situacije i pružila potrebna pomoć.¹⁷

Spašavanje se dijeli na:

¹⁶ McKie, John & Jeff Richardson (2003) "The Rule of Rescue", Str. 2407-2419,

Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Rule_of_Rescue

¹⁷ https://hr.wikipedia.org/wiki/Evakuacija_i_spašavanje

1. Preventivno spašavanje: Ovo uključuje sve aktivnosti i mjere koje se poduzimaju kako bi se spriječile nesreće ili opasnosti prije nego što se dogode. To može uključivati edukaciju o sigurnosti, inspekcije, osiguranje sigurnih uvjeta rada ili boravka, kao i promicanje svijesti o rizicima.

2. Operativno spašavanje: Ova faza obuhvata akcije koje se poduzimaju tijekom ili neposredno nakon nastanka nesreće ili hitne situacije. To može uključivati spašavanje ljudi iz požara, poplava, uragana ili drugih prirodnih katastrofa, te pružanje medicinske pomoći ili hitnih usluga.

3. Post-krizno spašavanje: Nakon što je hitna situacija prošla, post-krizno spašavanje uključuje aktivnosti oporavka i obnove. To može uključivati traženje i spašavanje preživjelih, pružanje medicinske skrbi, obnovu infrastrukture ili okoliša te psihološku podršku za žrtve.

1

2

Slika 1 i 2: Spašavanje u kriznim situacijama, GSS Trebević,
(Izvor:<https://www.facebook.com/udruzenjgssstrebevic/photos>)

Pojam određenja za javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje

Navedeni pojam predstavlja ključni proces u planiranju i organizaciji usluga koje te ustanove pružaju zajednici. Ovaj proces uključuje sistematično utvrđivanje potreba korisnika, postavljanje ciljeva i prioriteta, te raspoređivanje resursa i kapaciteta kako bi se ti ciljevi ostvarili.¹⁸ U kontekstu sistema zaštite i spašavanja, određivanje ustanova uključuje definiranje uloge i odgovornosti u pripremi za krizne situacije te pružanju hitnih medicinskih, psihosocijalnih ili rehabilitacijskih usluga.

Saradnja s drugim relevantnim dionicima, kao što su lokalne vlasti i nevladine organizacije, ključna je za osiguranje efikasnog odgovora na potrebe zajednice tijekom kriznih situacija. Na području Kantona Sarajevo, javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje uključuju: Ministarstvo zdravstva Sarajevo, Kantonlani centar za socijalni rad, Službu za zapošljavanje Kantona Sarajevo, Terapijsku zajednicu - Kampus KS, Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba, Gerontološki centar, Odgojni centar, Porodično savjetovalište, i Dom za djecu bez roditeljskog staranja.¹⁹ Osim toga, ustanove kao što su Apoteke Sarajevo, Zavod za hitnu medicinsku pomoć, Psihijatrijska bolnica, Dom zdravlja, Opća bolnica "Prim. Dr. Abdulah Nakaš", Zavod za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva, Zavod za sportsku medicinu, Zavod za bolesti ovisnosti, Zavod za zaštitu zdravlja studenata, Zavod za medicinu rada, Zavod za javno zdravstvo, Zavod za zdravstvenu zaštitu, Stomatološki fakultet sa klinikama, Zavod za transfuzijsku medicinu, Klinički centar Univerziteta u Sarajevu, Zavod za zdravstvenu zaštitu zaposlenika MUP-a KS, i Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona, također igraju važnu ulogu u pružanju socijalne i zdravstvene zaštite građanima Kantona Sarajevo.²⁰

¹⁸ Izvor: Web stranica KJU "Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba" – Sarajevo <https://kjudom.ba/index.php>

¹⁹ Izvor: <https://mrsri.ks.gov.ba/javne-ustanove/lista>

²⁰ Izvor: <https://mz.ks.gov.ba/organizacije/ustanove>

Pojam određenja socijalno i zdravstveno zbrinjavanje

U knjizi Nigel Thrift, Rob Kitchin "International Encyclopedia of Human Geography, 2009" navedeno je da su zdravstvene politike te koje utiču na pružanje i primanje njege ukorijenjene u specifične političke, ekonomske, kulturne i društvene kontekste.

Iz ove perspektive, socijalno i zdravstveno zbrinjavanje je usko povezano, te se briga posmatra kao politički koncept koji uključuje alokaciju javnih resursa i pitanja pravde, prava i građanstva, a istraživači su koristili ovaj pristup da ispituju odnose i prakse brige i nege u kući, zajednici i bolnica.²¹

Zakon o ustanovama socijalne zaštite FBiH, socijalno zbrinjavanje definiše kao institucionalno i organizovano zadovoljavanje osnovnih potreba pojedinca u pogledu stanovanja, ishrane, održavanja lične higijene i slično uz obezbjeđenje adekvatnih materijalno-tehničkih i prostornih uslova za njezino optimalno izvršenje.²² Socijalno zbrinjavanje obuhvata pružanje podrške i usluga osobama ili skupinama koje su u potrebi za socijalnom pomoći, zaštitom ili podrškom. To može uključivati različite aktivnosti kao što su pružanje finansijske pomoći, savjetovanje, obrazovanje, zapošljavanje, smještaj ili rehabilitacija. Prema profesoric Buljubašić socijalno zbrinjavanje i socijalne politike su vrlo važan segment u funkcionisanju jedne države jer se bave uklanjanjem i ublažavanjem siromaštva, nejednakosti, diskriminacije, socijalne isključenosti kao i drugih negativnih stanja u kojima se mogu naći pojedinci, grupe ili zajednice.²³

Zdravstveno zbrinjavanje, s druge strane, odnosi se na pružanje zdravstvene njege, liječenja i podrške pojedincima kako bi se očuvalo ili poboljšalo njihovo fizičko i mentalno zdravlje. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (WHO), zdravstveno zbrinjavanje se definira kao "skup aktivnosti usmjerenih na promociju, očuvanje ili obnavljanje zdravlja pojedinaca ili zajednica."²⁴ Ovo uključuje prevenciju bolesti, dijagnozu, liječenje, rehabilitaciju i njegu. Ove dvije komponente često su povezane i mogu se međusobno nadopunjavati kako bi se pružila sveobuhvatna podrška pojedincima u njihovim različitim potrebama i izazovima.

²¹ Nigel Thrift, Rob Kitchin "International Encyclopedia of Human Geography", (2009), str.402-407

²² Zakon o ustanovama socijalne zaštite FBiH, 64/22, član.6

²³ Buljubašić Suada, "Savremena socijalna politika", (2012), str.10

²⁴ Izvor: Web site WHO <https://www.who.int/>

U Kantonu Sarajevo, socijalno zbrinjavanje i zdravstveno zbrinjavanje često sarađuju kako bi pružili sveobuhvatnu podršku građanima u njihovim potrebama. Osnovna djelatnost ustanove čiji sam uposlenik je socijalno i zdravstveno zbrinjavanje odraslih osoba, gdje se korisnicima pružaju usluge stalnog stanovanja, prehrane, brige o zdravlju, njege ali i stručnog socijalnog rada i psihosocijalne pomoći i podrške.²⁵ I druge javne ustanove, kao što su Ministarstvo zdravlja, klinički centri, domovi zdravlja, kao i socijalne službe i centri za socijalni rad, zajedno djeluju kako bi osigurali pravovremenu i odgovarajuću podršku pojedincima koji se suočavaju s različitim izazovima.

Na primjer, osoba koja se suočava s mentalnim zdravstvenim problemima može biti upućena od strane socijalnog radnika ili službenika za socijalnu podršku na adekvatnu zdravstvenu ustanovu radi procjene i liječenja. Osim toga, osobe s invaliditetom ili drugim posebnim potrebama mogu dobiti podršku putem kombinacije socijalnih usluga, kao što su pomoć u svakodnevnim aktivnostima i pristup medicinskoj njezi ili terapiji. Ova integrirana podrška omogućava građanima Kanton Sarajevo da dobiju sveobuhvatnu njegu koja odgovara njihovim individualnim potrebama i omogućava im da ostvare bolji kvalitet života. Kontinuirana saradnja između socijalnih i zdravstvenih ustanova doprinosi efikasnosti sistema podrške i osigurava bolje iskorištenje raspoloživih resursa za dobrobit zajednice.

Pojam određenja reakcije na krizne situacije

Unatoč različitim individualnim reakcijama na krizne situacije, važno je prepoznati uobičajene krizne reakcije kako bismo bolje razumjeli vlastite emocije i ponašanje drugih ljudi nakon šokantnog događaja. Psihološki šok, kao zaštita uma od traumatičnih iskustava, može se manifestirati kao osjećaj utrnulosti, nadrealnosti ili teškoća u jasnom razmišljanju. Fizički simptomi poput vrtoglavice, mučnine ili drhtavice također su uobičajeni. Nakon šoka, ljudi mogu doživjeti olakšanje, tugu, ljutnju, ili osjećaj krivice i straha. Također mogu imati poteškoća s donošenjem odluka i planiranjem te se mogu suočiti s fizičkim simptomima kao što su bol ili problemi sa spavanjem. Važno je pružiti podršku osobama u šoku, pomažući im

²⁵ Izvor: Web stranica KJU "Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba" – Sarajevo https://kjudom.ba/o_nama.php

da se smire i osiguravajući im sigurnost, te razumijevajući da su ove reakcije prirodne i normalne.²⁶ Također, potrebno je naglasiti važnost podrške zajednice, prijatelja i stručnjaka u procesu suočavanja s kriznim situacijama, te potrebu za aktivnim i pasivnim strategijama samopomoći. Edukacija o adaptivnim mehanizmima suočavanja i poticanje na traženje profesionalne pomoći kada je potrebno također su ključni aspekti u promicanju zdravog oporavka nakon krize.

U kontekstu Kanton Sarajevo, naglasak na važnosti podrške zajednice, prijatelja i stručnjaka u suočavanju s kriznim situacijama posebno je bitan s obzirom na istorijsko iskustvo ovog područja s različitim oblicima kriza. Aktivno uključivanje lokalnih institucija, organizacija civilnog društva i volontera može pružiti neophodnu podršku zajednici tijekom kriznih situacija.

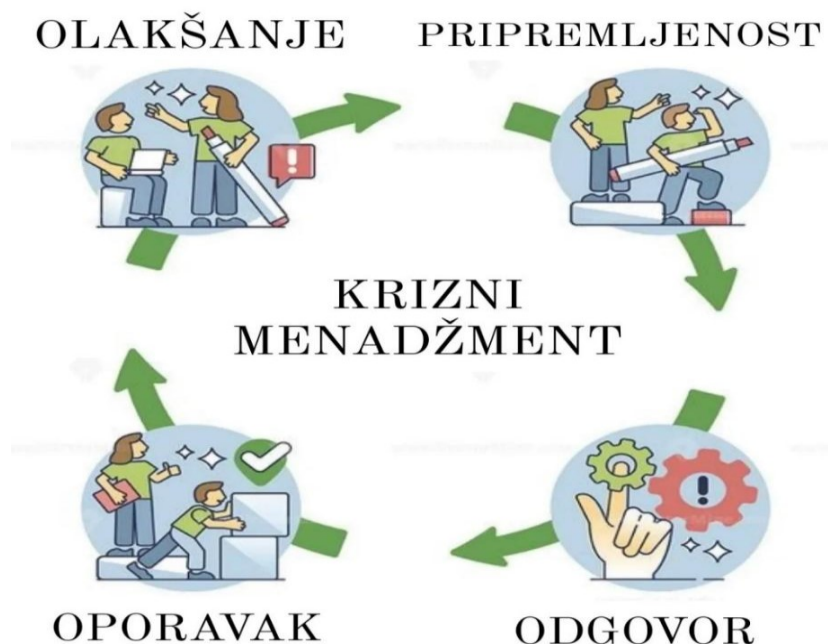
Pored toga, promovisanje strategija samopomoći, kao i edukacija o adaptivnim mehanizmima suočavanja, može pomoći građanima da razviju otpornost i efikasnije se nose s izazovima. Također, važno je osigurati pristup profesionalnoj pomoći i psihosocijalnoj podršci za one koji su pogođeni krizom, te promovirati svijest o važnosti traženja pomoći kada je to potrebno radi očuvanja mentalnog zdravlja i podrške procesu oporavka.²⁷

²⁶ Izvor: http://www.istrzime.com/klinicka-psihologija/prva-pomoc-nakon-kriznog-dogadaja/#google_vignette

²⁷ "Priručnik za djelovanje centara za socijalni rad u izvanrednim situacijama izazvanim prirodnim nesrećama" – Sarajevo, 2015, Izdavači: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Ministarstvo zdravlja I socijalne skrbi Republike Srpske, str.84

Pojam određenja kriznog menadžmenta

Krizni menadžment predstavlja skup procesa i aktivnosti usmjerenih na ovladavanje situacijama opasnim po opstanak organizacije i interese njezinih dionika²⁸. Danas, gotovo sve velike svjetske korporacije imaju uspostavljen sistem kriznog menadžmenta, a njegov razvoj, uvježbavanje povezanih aktivnosti i procedura te njihovo ažuriranje u skladu s novonastalim uvjetima predstavljaju važan aspekt njihova poslovanja.

29

Iako je sistem upravljanja kriznim situacijama uglavnom usmjeren na poslovne krize uzrokovane unutarnjim čimbenicima jer je iste relativno lakše predvidjeti, isti može značajno doprinijeti rješavanju kriza uzrokovanih negativnim utjecajima iz organizacijske okoline, kakva je aktualna zdravstvena kriza. Zbog specifičnosti svake industrije i jedinstvenosti samih organizacija kao i kompleksnosti okoline u kojoj djeluju, univerzalni pristup kriznom menadžmentu zapravo ne postoji.

²⁸ Izvor: Vođenje humanitarne organizacije u kriznim situacijama, Markt Robert, 2021
<https://repozitorij.hck.hr/islandora/object/hck%3A1/datastream/PDF/view>

²⁹ Kreirani prikaz kriznog menadžmenta

Izvor: <https://www.sveopoduzetnistvu.com/index.php?main=clanak&id=169>, 2018

STEČAJNI MENADŽMENT

KRIZNI MENADŽMENT

Djeluje u razdoblju krize

Djeluje u razdoblju krize

Nastupa na kraju kada je kriza gotovo uništila poduzeće

Nastupa na početku krize

Želi poduzeće izvući iz stečaja ili ga potpuno ugasiti

Želi poduzeće spriječiti da uopće dođe blizu stečaja

Glavna zadaća – hitno smanjenje troškova i plaćanje obveza

Glavna zadaća – hitno smanjenje troškova i povećanje prihoda

Drastično i hitno režu sve troškove

Režu troškove, ali paze da dugoročno ne unište poduzeće

Otpuštanje radnika im je prvi i glavni potez

Otpuštanje radnika im je zadnji potez

30

Pojam određenja za koordinaciju u kriznim situacijama

Koordinacija je osiguravanje vremenske i prostorne usklađenosti djelovanja svih učesnika u aktivnostima zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća po etapama provođenja poslova, kao i njihovo pravovremeno obavještanje.³¹ Jasno dodjeljivanje uloga i odgovornosti za reagovanje je suštinska komponenta pripravnosti za vanredne situacije. Akteri zaštite životne sredine treba da budu uključeni, a predstavnik nadležnih za zaštitu životne sredine treba da bude dio nacionalnog odgovora i aranžmana za koordinaciju. Koordinacija u hitnim slučajevima predstavlja proces organizacije i upravljanja resursima, informacijama i aktivnostima različitih agencija, organizacija i pojedinaca u svrhu efikasnog odgovora na hitne situacije kao što su prirodne katastrofe, nesreće, teroristički napadi ili druge vanredne situacije koje zahtevaju brzu i koordiniranu akciju. Ova koordinacija uključuje razmjenu informacija, planiranje, raspodjelu resursa (kao što su ljudstvo, oprema, vozila) i upravljanje

³⁰ Kreirani prikaz komparacije stečajnog menadžmenta i kriznog menadžmenta, Izvor: <https://www.sveopoduzetnistvu.com/index.php?main=clanak&id=169> , 2018

³¹ Okvirni zakon o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini 50/08, član 2 (12).

komunikacijom među svim relevantnim subjektima, uključujući vatrogasne službe, hitnu medicinsku pomoć, policijske snage, agencije za zaštitu životne sredine, organizacije civilne zaštite, volontere i druge relevantne aktere.³² Cilj koordinacije u hitnim slučajevima je maksimizirati efikasnost i efektivnost odgovora na kriznu situaciju, minimizirajući štetu po ljude, imovinu i okolinu. Koordinacija u hitnim slučajevima obično podrazumijeva formiranje centra za komandovanje i kontrolu, gde se donose ključne odluke i usmjerava akcija timova na terenu. Ova koordinacija može biti lokalna, regionalna, nacionalna ili međunarodna, u zavisnosti od obima i prirode hitne situacije. Također, može biti formalno organizovana putem protokola, procedura i zakona, ili se može spontano razviti u slučaju vanredne situacije. Efikasna koordinacija u hitnim slučajevima zahtjeva dobru pripremu, trening, resurse i saradnju svih relevantnih aktera, kao i sposobnost brzog prilagođavanja promjenljivim uslovima i izazovima koje krizna situacija donosi. Još jedan bitan aspekt koordinacije u hitnim slučajevima je transparentnost i komunikacija sa javnošću. Informisanje javnosti o situaciji, rizicima, uputstvima za postupanje i mogućim posljedicama ključno je za održavanje mira, reda i bezbjednosti tokom krizne situacije. Javno informisanje može se ostvariti putem različitih kanala, uključujući medije, društvene mreže, web stranice, SMS poruke ili interaktivne platforme za hitne obavještenja. Također je važno naglasiti da koordinacija u hitnim slučajevima treba da bude inkluzivna i da uzima u obzir različite potrebe i ranjivosti različitih grupa u zajednici, kao što su osobe sa invaliditetom, starije osobe, djeca ili osobe sa posebnim zdravstvenim potrebama. Pružanje podrške i zaštita ovim grupama tokom hitnih situacija je ključni dio efikasnog odgovora na krizne situacije.

Pojam određenja za otpornost društva na krizne situacije

“Krizna je postala tako sveprožimajuća retorička metafora da je njena analitička korisnost za savremenu društvenu misao postala obezvrijeđena i zbunjena. Međutim, normalizacija osjećaja krize zamaglila je konvencionalnu razliku između krize kao odlučujućeg trenutka u rješavanju narativa ili bolesti i normalnosti.”³³ (Ideja krize u modernom društvu – R.J. Holton The British Journal of Sociology).

³² Okvirni zakon o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini 50/08, član 2 (12), član 4 (1)

³³ R.J. Holton, “The Idea of Crisis in modern Society”, (1987), The British Journal of Sociology, str.502

Otpornost društva na krizne situacije predstavlja vitalnu sposobnost zajednice da se prilagodi, oporavi i izgradi nakon izazova kao što su prirodne katastrofe, ekonomske krize, socijalni nemiri ili drugi vanredni događaji. Ova otpornost nije samo produkt institucionalnih sistema i politika, već i rezultat kulturnih, socijalnih i ekonomskih faktora. Ključni elementi koji doprinose otpornosti društva uključuju duboku socijalnu koheziju, visok nivo obrazovanja i svijesti o rizicima, efikasne institucionalne mehanizme, ekonomski razvoj i diverzifikaciju, tehnološki napredak, kao i aktivno uključivanje građana u procese planiranja, pripreme i odgovora na krizne situacije. Otpornost društva se stalno gradi i održava kroz investicije u ove ključne faktore i prilagođavanje novim izazovima i promjenama u okruženju.³⁴ U kontekstu rasprave o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje unutar sistema zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajeva, ključno je istaći njihov esencijalni doprinos u osiguranju bezbjednosti i dobrobiti građana tokom kriznih situacija. Javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje su neophodne kako bi pružile odgovarajuću podršku i pomoć građanima pogođenim vanrednim događajima, s ciljem smanjenja njihovih patnji i obezbjeđenja brzog i efikasnog odgovora u slučaju hitnih potreba.

U slučaju prirodnih katastrofa, nesreća ili drugih vanrednih događaja, ove ustanove su odgovorne za implementaciju jasno definisanih procedura i planova za hitne situacije. To podrazumijeva organizaciju smještaja i osnovnih potrepština za evakuisane građane, pružanje medicinske i psihološke pomoći, kao i koordinaciju sa ostalim relevantnim institucijama unutar sistema zaštite i spašavanja.³⁵ Pored reaktivnih mera, javne ustanove imaju značajnu ulogu i u preventivnim aktivnostima, uključujući edukaciju stanovništva o pripremi za krizne situacije, podizanje svijesti o potencijalnim rizicima i pružanje savjeta o postupanju u slučaju hitnih situacija. Kontinuirana obuka osoblja za reagovanje u hitnim situacijama ključna je kako bi se osigurala efikasna i koordinirana reakcija u slučaju potrebe.

Kao zaključna misao, neophodno je naglasiti da je saradnja između javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje i ostalih subjekata unutar sistema zaštite i spašavanja, uz aktivnu podršku lokalne zajednice, od ključne važnosti za izgradnju otpornog društva na području Kantona Sarajeva. Ova koordinacija ne samo što omogućava brzu reakciju i adekvatno zbrinjavanje građana u slučaju kriznih situacija, već također doprinosi opštem osjećaju sigurnosti i stabilnosti u zajednici.

³⁴ R.J. Holton, "The Idea of Crisis in modern Society", (1987), *The British Journal of Sociology*, str.505

³⁵ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, 39/03, čl.52

5. SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI

Sistem zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini osmišljen je na državnom, entitetskom i lokalnom nivou kako bi osigurao sveobuhvatnu zaštitu i spašavanje građana i imovine tokom vanrednih situacija. Ovaj sistem čine institucije i tijela Vijeća ministara (vladin sector), pravni subjekti i nevladin sector.³⁶ Knjiga profesora Bajramovića "Upravljanje ljudskim resursima sigurnosnog sektora Bosne i Hercegovine" nudi detaljan pregled strategija i praksi u upravljanju ljudskim resursima u sigurnosnom sektoru, što je ključno za efikasno funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja³⁷. Literatura profesora Beridana, posebno "Politika i sigurnost" i "Konflikti", akcentira političke i sigurnosne procese u zemlji, što pomaže u razumijevanju šireg konteksta u kojem se odvija upravljanje sistemom zaštite i spašavanja.

Na državnom nivou, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine i njegova Služba za civilnu zaštitu koordiniraju aktivnosti širom države, dok Direkcija civilne zaštite Bosne i Hercegovine usklađuje rad s entitetskim i kantonalnim službama. Entitetski nivo predstavljen je Federalnom upravom civilne zaštite za Federaciju Bosne i Hercegovine i Republičkom upravom civilne zaštite za Republiku Srpsku. Ove entitetske službe koordiniraju aktivnosti unutar svojih teritorija i razvijaju planove zaštite i spašavanja. Na lokalnom nivou, kantonalne i općinske službe civilne zaštite odgovorne su za koordinaciju aktivnosti na svojim teritorijima, uključujući pripremu, prevenciju, ublažavanje i oporavak od posljedica katastrofa. U sistem civilne zaštite uključeni su: organi, preduzeća i službe koje se po prirodi redovne djelatnosti bave zaštitom i spašavanjem.³⁸

Za civilnu zaštitu profesor Beridan kaže da podrazumijeva otganiziranje, pripremu i funkcioniranje zaštite i spašavanja ljudi, materijalnih kulturnih i drugih dobara i vrijednosti od posljedica ratnih i terorističkih djelovanja, prirodnih i tehnoloških katastrofa, saobraćajnih i drugih nesreća.³⁹

³⁶ Huseinbašić, „Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja“,2009.Godina, str.58

³⁷ Bajramović, Upravljanje ljudskim resursima sigurnosnog sektora Bosne i Hercegovine, 2016.godina, str.341-360

³⁸ Huseinbašić, „Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja“,2009.Godina, str.99-101

³⁹ Beridan, „Politika i sigurnost“, 2008, str.89

Važno je napomenuti da sistem zaštite i spašavanja uključuje i dobrovoljna vatrogasna društva, nevladine organizacije, profesionalne spasilačke timove, Crveni krst i druge relevantne organizacije koje pružaju podršku u vanrednim situacijama. Ova složena mreža institucija i organizacija osigurava brzu i efikasnu reakciju na krizne situacije širom Bosne i Hercegovine. Uz osnovne institucionalne strukture na državnom, entitetskom i lokalnom nivou, važno je istaći da se Sistem zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini temelji na zakonskim okvirima koji reguliraju ovu oblast.

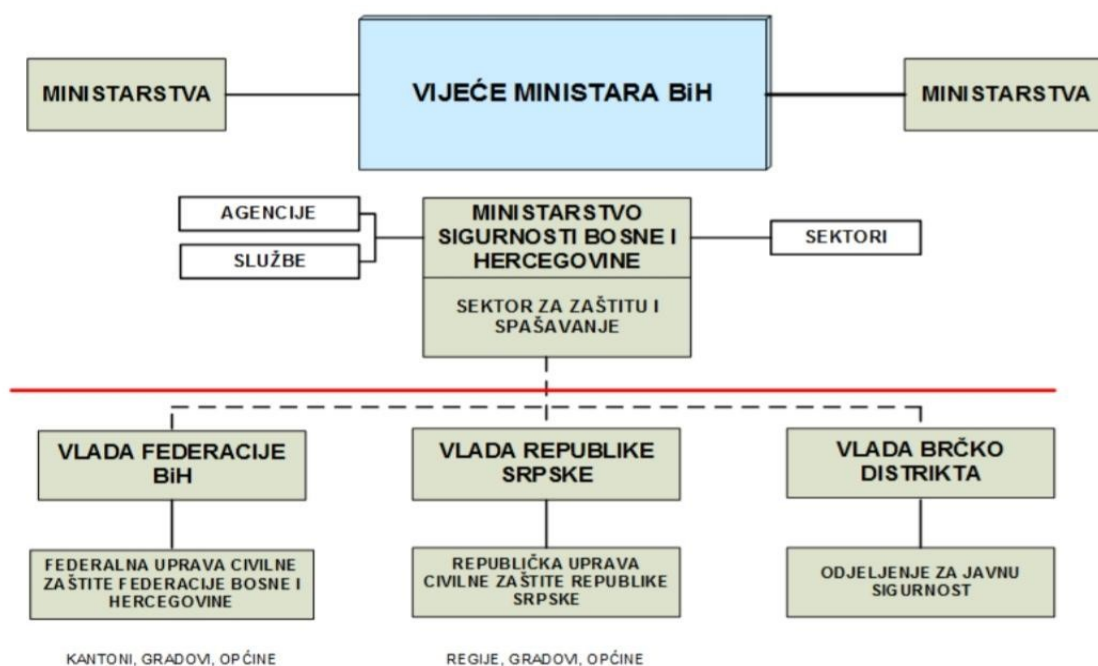
Na državnom nivou, ključni zakon je Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini⁴⁰, koji definiše osnovne principe i nadležnosti u oblasti zaštite i spašavanja. Osim toga, entiteti imaju svoje zakone i propise koji detaljnije uređuju ovu oblast, poput Zakona o zaštiti i spašavanju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o civilnoj zaštiti u Republici Srpskoj.⁴¹Ovi zakoni precizno definišu uloge i odgovornosti relevantnih institucija, procedure u slučaju vanrednih situacija, mehanizme koordinacije između različitih nivoa vlasti te obaveze građana i privatnog sektora u oblasti zaštite i spašavanja. Također, važno je naglasiti da Bosna i Hercegovina aktivno radi na usklađivanju svojih zakona i procedura sa međunarodnim standardima i preporukama, posebno u sklopu evropskih integracija i saradnje sa međunarodnim organizacijama u oblasti zaštite i spašavanja. Ovaj pravni okvir omogućava efikasno upravljanje kriznim situacijama i osigurava koordiniranu i adekvatnu reakciju svih relevantnih aktera u slučaju vanrednih događaja.⁴²

⁴⁰ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 50/80

⁴¹ Izvor: "Priručnik za djelovanje centara za socijalni rad u izvanrednim situacijama izazvanim prirodnim nesrećama" – Sarajevo, (2015), Izdavači: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Ministarstvo zdravlja I socijalne skrbi Republike Srpske, str.27

⁴² Huseinbašić, „Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja“, 2009.Godina, str.127-139

SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Za optimalno funkcionisanje Sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini, osim gore pomenutih zakona i pravilnika, ključan je i Plan zaštite i spašavanja na nivou države, entiteta i lokalnih zajednica.

Ovi planovi detaljno definišu postupke i odgovornosti relevantnih institucija i organizacija u vanrednim situacijama, što omogućava koordinirani i efikasan odgovor na različite krizne scenarije. Također, važno je da ovaj sistem bude u skladu sa međunarodnim standardima i preporukama, kao što su Smjernice Ujedinjenih Nacija za upravljanje vanrednim situacijama ili Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama⁴⁴. Osim toga, redovna obuka i simulacije za relevantno osoblje i spremnost javnosti na hitne situacije dodatno jačaju

⁴³ Shematski prikaz (STUDIJA UVOĐENJA OPERATIVNOG CENTRA 112 NA PODRUČJU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE)

⁴⁴ Okvirna konvencija UN-a (Izvor: <http://www.mvteo.gov.ba/data/Home>)

kapacitete sistema zaštite i spašavanja. U sklopu sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini, bitno je istaći ulogu obrazovanja i edukacije stanovništva o preventivnim mjerama i postupcima u slučaju kriznih situacija. Ovo uključuje organizaciju obuka, simulacija i vježbi za građane, kao i edukativne programe u školama i zajednicama.⁴⁵ Također, važno je osigurati transparentnost i pristup informacijama o rizicima i mjerama zaštite, što doprinosi podizanju svijesti građana o potencijalnim opasnostima i načinima reagovanja. Kontinuirano ulaganje u modernizaciju tehnološke infrastrukture, kao što su sistema za nadzor i ranog upozoravanja, također je ključno za unapređenje sistema zaštite i spašavanja i brži odgovor na krizne situacije.⁴⁶

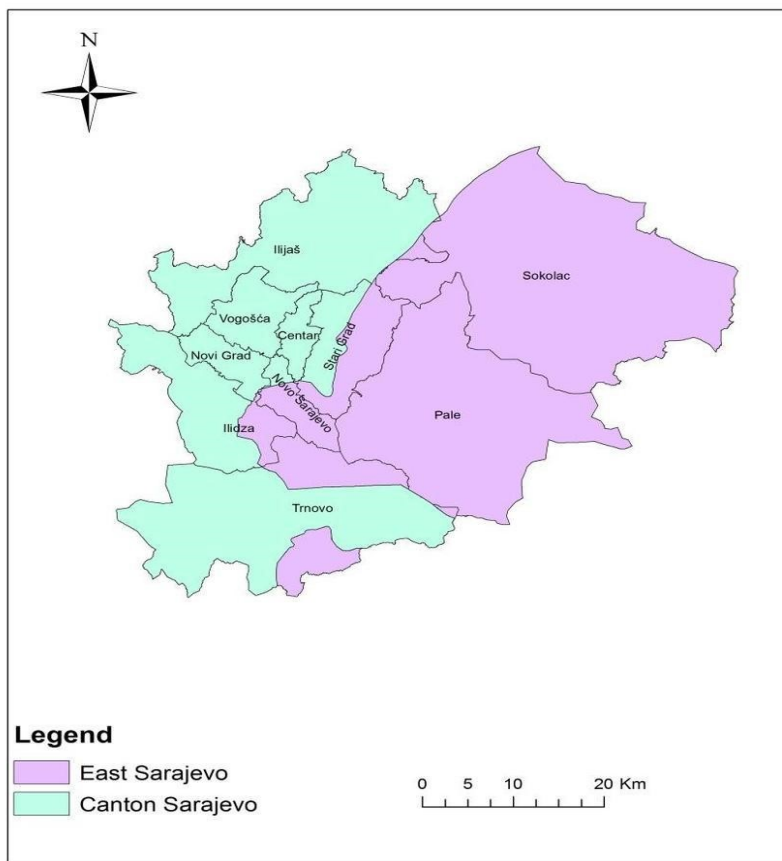
6. ANALIZA SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA U KANTONU SARAJEVO

U Kantonu Sarajevo, sistem zaštite i spašavanja reguliran je nizom zakona i propisa koji osiguravaju efikasno funkcionisanje i koordinaciju aktivnosti u vanrednim situacijama. Jedan od ključnih zakona koji regulira ovo područje je Zakon o zaštiti i spašavanju stanovništva i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. Ovaj zakon utvrđuje osnovna načela, organizaciju i nadležnosti u oblasti zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo.⁴⁷ Uz to, važni su i zakoni koji se odnose na specifične aspekte zaštite i spašavanja, poput Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu i Zakona o zdravstvenoj zaštiti, koji reguliraju aktivnosti i nadležnosti vatrogasnih i medicinskih službi u vanrednim situacijama. Sistem zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo organiziran je na više nivoa, uključujući državni, kantonalni i lokalni nivo. Na državnom nivou, koordinacija aktivnosti u vanrednim situacijama vrši se putem Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, dok se na kantonalnom nivou koordinacija obavlja putem Kantonalne uprave civilne zaštite Kantona Sarajevo.

⁴⁵ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, 39/03, čl.41

⁴⁶ <https://www.klix.ba/vijesti/bih/na-stojcevcu-uspjesno-odrzana-pokazna-vjezba-civilne-zastite-opcine-ilidza-organizovana-i-smotra/230928147>

⁴⁷ Izvor: <https://www.fucz.gov.ba/zakon-o-zastiti-i-spasavanju-ljudi-i-materijalnih-dobara-od-prirodnih-i-drugih-nesreca/>

U okviru sistema zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo djeluju različite ustanove i organizacije koje imaju svoje specifične uloge i zadatke. To uključuje vatrogasne brigade, hitnu medicinsku pomoć, policijske snage, civilnu zaštitu, Crveni križ, nevladine organizacije, kao i druge relevantne institucije.⁴⁹

Navedeni zakoni predstavljaju relevantan okvir za analizu sistema zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo. Oni regulišu organizaciju, nadležnosti i aktivnosti različitih institucija i službi koje su uključene u pripremu, prevenciju, reagovanje i oporavak od vanrednih situacija. Analiza ovih zakona omogućava dublje razumijevanje strukture i funkcionisanja sistema zaštite i spašavanja na lokalnom nivou, što je od ključnog značaja za efikasno upravljanje kriznim situacijama i zaštitu stanovništva i imovine:

⁴⁸ Shematski prikaz Kantona Sarajevo (Izvor: https://sh.wikipedia.org/wiki/Kanton_Sarajevo)

⁴⁹ Huseinbašić, „Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja“, 2009. Godina, str. 59-72

1. Zakon o zaštiti i spašavanju stanovništva i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća: Ovaj zakon definiše osnovne principe, organizaciju i nadležnosti u oblasti zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo. Analiza ovog zakona pruža uvid u strukturu i funkcije sistema zaštite i spašavanja na lokalnom nivou.
2. Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu: Ovaj zakon reguliše organizaciju, nadležnosti i aktivnosti vatrogasnih službi u Kantonu Sarajevo. Analiza ovog zakona omogućava razumijevanje uloge vatrogasaca u vanrednim situacijama i njihovu koordinaciju s drugim relevantnim agencijama.
3. Zakon o zdravstvenoj zaštiti: Ovaj zakon propisuje organizaciju i pružanje hitne medicinske pomoći u Kantonu Sarajevo. Analiza ovog zakona važna je za razumijevanje uloge medicinskih službi u vanrednim situacijama i koordinaciju s ostalim sektorima sistema zaštite i spašavanja.
4. Zakon o zaštiti okoliša: Ovaj zakon regulira oblast zaštite okoliša, što je važno za sprečavanje i ublažavanje posljedica prirodnih i drugih nesreća. Analiza ovog zakona pruža uvid u mjere zaštite okoliša koje se mogu primijeniti u sistemu zaštite i spašavanja.
5. Zakon o nadležnostima organa vlasti Kantona Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća: Ovaj zakon uređuje nadležnost kantonalnih organa vlasti u odnosu na poslove u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara na području Kantona Sarajevo.
6. Zakon o vodama Kantona Sarajevo: Ovaj zakon obuhvata korištenje voda, zaštitu voda, uređenje vodotoka, zaštitu od djelovana voda te regulira aktivnosti i mjere zaštite od poplava, što je važno s obzirom na česte prirodne katastrofe poput poplava. Analiza ovog zakona omogućava identifikaciju strategija za prevenciju, reagovanje i oporavak od poplava.⁵⁰

⁵⁰ Izvor: <https://propisi.ks.gov.ba/>

Iz Zakona o zaštiti i spašavanju stanovništva i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, članovi definišu nadležnosti Kantona, općina odnosno Grada, detaljno opisuju sistem upravljanja u vanrednim situacijama, te propisuju obavezu izrade planova zaštite i spašavanja, pružaju ključne smjernice za organizaciju i koordinaciju aktivnosti u slučaju nepredviđenih situacija.

Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu u Kantonu Sarajevo također definira važne aspekte intervencija vatrogasnih jedinica, kao što su nadležnosti, organizacija intervencija i planiranje preventivnih mjera, što doprinosi efikasnom upravljanju rizicima i zaštiti života i imovine.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo regulira nadležnosti hitnih medicinskih službi, organizaciju dežurstava i intervencija, te koordinaciju sa drugim službama u vanrednim situacijama, što je od ključnog značaja za brzu i koordiniranu reakciju u hitnim situacijama.⁵¹

7. ULOGA JAVNIH USTANOVA ZA SOCIJALNO I ZDRAVSTVENO ZBRINJAVANJE U KANTONU SARAJEVO

Identifikacija i analiza uloge javnih ustanova u sistemu zaštite i spašavanja

Na temelju zakona i propisa koji su regulirani u Kantonu Sarajevo, javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje imaju ključnu ulogu u pružanju podrške zajednici, posebno u vanrednim situacijama kao što su prirodne katastrofe, nesreće ili druge hitne situacije. Njihova uloga proizlazi iz zakonskih odredbi koje definiraju njihove nadležnosti, obaveze i odgovornosti u tim situacijama.⁵² Jedna od važnih uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo je pružanje hitne medicinske pomoći i zdravstvene zaštite u slučaju nesreća ili vanrednih situacija. Prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti ove ustanove imaju jasno definirane nadležnosti u organizaciji intervencija, dežurstava

⁵¹ Izvor: <https://propisi.ks.gov.ba/>

⁵² Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, 39/03

i koordinaciji s drugim službama u takvim situacijama. Njihova brza i efikasna reakcija može biti presudna za spašavanje života i minimiziranje posljedica nesreća. Javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje igraju važnu ulogu u pružanju psihološke podrške i socijalne pomoći u kriznim situacijama.⁵³ Ove ustanove imaju stručno osoblje koje je obučeno za rad s ljudima u stresnim i teškim situacijama i pružanje emocionalne podrške onima koji su pogođeni nesrećama ili prirodnim katastrofama.

To može uključivati pružanje savjetovanja, grupnih terapija ili organiziranje aktivnosti za jačanje mentalnog zdravlja zajednice. Javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje također imaju ulogu u planiranju i provođenju preventivnih mjera kako bi se smanjio rizik od nesreća i katastrofa. Dakle, pored same intervencije, u pitanju je i prevencija nesreća. Kroz edukaciju građana o sigurnosnim procedurama, organizaciju vježbi evakuacije ili osiguravanje adekvatnih resursa i opreme za reagiranje u hitnim situacijama, ove ustanove doprinose povećanju pripravnosti zajednice za potencijalne prijetnje.

Uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo proteže se i na mnoge druge društveno bitne aspekte. Osim pružanja direktnih usluga korisnicima, ove ustanove imaju važnu ulogu u prevenciji socijalnih i zdravstvenih problema u zajednici. To uključuje isto tako i edukaciju građana o važnosti zdravog načina života, prevenciju bolesti, mentalno zdravlje, te podizanje svijesti o različitim socijalnim pitanjima poput porodičnog nasilja, siromaštva i diskriminacije.⁵⁴ Također, navedene ustanove za zbrinjavanje igraju ključnu ulogu u promicanju inkluzije i socijalne pravde u zajednici. One rade na osiguranju jednakih prava i pristupa uslugama za sve građane, bez obzira na njihov socioekonomski status, dob, spol ili bilo koju drugu osobinu. Kroz različite programe i inicijative, ove ustanove rade na smanjenju nejednakosti i poboljšanju kvalitete života svih članova zajednice, kako se niko ne bi osjećao diskriminisan ili neuključeno u bitne situacije.⁵⁵

One često sudjeluju u istraživanjima i analizama socijalnih i zdravstvenih problema u zajednici. Ova istraživanja pružaju važne informacije i podatke koji se koriste u razvoju politika i

⁵³ Buljubašić, „Savremena socijalna politika“, (2012), str. 17-18

⁵⁴ <https://vlada.ks.gov.ba/aktuelnosti/novosti/uspjesan-pocetak-realizacije-projekta-informisanje-i-edukacija-gradana-posebno>

⁵⁵ <https://szks.ba/wp-content/uploads/2017/07/zakon-o-ustanovama-6-92-893-1394.pdf>

programa kako bi se adekvatno odgovorilo na potrebe građana. Također, ove ustanove često sarađuju s drugim sektorima, uključujući akademsku zajednicu, nevladine organizacije i privatni sektor, kako bi zajednički radili na rješavanju složenih društvenih i zdravstvenih izazova. U skladu s navedenim zakonima i propisima, javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo igraju ključnu ulogu u zaštiti i spašavanju stanovništva i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, pružajući hitnu medicinsku pomoć, psihološku podršku i provodeći preventivne mjere za povećanje sigurnosti zajednice.⁵⁶

U zaključku, uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo predstavlja vitalni temelj za pružanje podrške građanima u ovom složenom urbanom okruženju. Analiza ove uloge otkriva važnost integriranog pristupa, koji uključuje koordinaciju, resurse, obuku osoblja te transparentnost u radu. Uzimajući u obzir izazove koje donose nesreće, zdravstvene krize i druge nepredviđene situacije, ključno je osigurati spremnost i odgovornost javnih ustanova za brzo i učinkovito djelovanje.

Povezanost sa ostalim službama i agencijama

U okviru istraživanja o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo, istražili smo povezanost ovih ustanova s drugim relevantnim službama i agencijama unutar sistema javne sigurnosti i zdravstvene zaštite. Pronađena je važnost integracije i koordinacije među tim institucijama za efikasno pružanje usluga građanima u hitnim situacijama i svakodnevnim izazovima. Primjerice, "Centar za socijalni rad Kantona Sarajevo" pokazao je iznimnu povezanost s policijom i hitnim službama. U slučajevima obiteljskog nasilja ili incidenata, ova ustanova sarađuje s policijom kako bi pružila podršku žrtvama i osigurala sigurnost ugroženih članova obitelji. Ova integracija omogućuje brzu reakciju i pravovremeno pružanje pomoći u kriznim situacijama.⁵⁷ S druge strane, javne zdravstvene ustanove, poput "Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu", uspostavljaju suradnju s hitnim

⁵⁶ Izvor: <https://mrsri.ks.gov.ba/>
<https://mz.ks.gov.ba/>

⁵⁷ <https://skupstina.ks.gov.ba/izvjestaj-o-poslovanju-javne-ustanove-kantonalni-centar-za-socijalni-rad-za-2022-godinu-izvjestaj-o>

medicinskim službama i vatrogasnim brigadama kako bi pružile hitnu medicinsku pomoć u slučajevima nesreća, ozljeda ili prirodnih katastrofa. Ova koordinacija omogućuje brzu evakuaciju i zbrinjavanje ozlijeđenih osoba, smanjujući tako posljedice nesreća. Unatoč očitj povezanosti između javnih ustanova, postoje i određeni izazovi. Na primjer, nedostatak standardiziranih protokola komunikacije i suradnje može usporiti procese intervencije u hitnim situacijama. Također, nedostatak resursa i finansijskih sredstava može ograničiti mogućnosti ustanova za pružanje optimalne pomoći građanima.

U slučaju zemljotresa, javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo imaju ključnu ulogu u pružanju hitne pomoći i podrške građanima koji su pogođeni ovom prirodnom katastrofom. "Centar za socijalni rad Kantona Sarajevo" odmah mobilizira svoje resurse kako bi pružio podršku obiteljima i pojedincima čije su kuće uništene ili oštećene. Osiguravaju privremeni smještaj, hranu, odjeću i druge osnovne potrepštine za one koji su ostali bez doma. Također, pružaju emocionalnu i psihološku podršku kako bi pomogli građanima da se nose s traumom i stresom uzrokovanom zemljotresom.⁵⁸ Javne zdravstvene ustanove, kao što je "Klinički centar Univerziteta u Sarajevu", mobiliziraju svoje timove kako bi pružile medicinsku pomoć ozlijeđenima. Hitne medicinske službe brzo reagiraju na terenu, pružajući prvu pomoć i evakuaciju ozlijeđenih osoba u bolnice. Ovdje se pruža liječenje za ozljede uzrokovane zemljotresom, kao i psihološka podrška za pacijente i njihove porodice.

U situaciji pandemije COVID-19, ustanova čiji sam zaposlenik - Kantonalna javna ustanova "Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba"⁵⁹ u Kantonu Sarajevo igrala je ključnu ulogu u pružanju zaštite i skrbi za svoje korisnike. Osim toga, ustanova je bila aktivno uključena u prilagodbu i odgovor na izazove koje je donijela pandemija. Primijetili smo da je naša ustanova primala mnoge donacije od lokalnih struktura zaštite i spašavanja, poput Civilne zaštite, u obliku maski za lice, dezinfekcijskih sredstava i drugih potrepština. Ove donacije su bile od vitalnog značaja za osiguravanje sigurnosti i zaštite naših korisnika i osoblja od potencijalne infekcije COVID-19. Osim što su osiguravale materijalne resurse, ove donacije su također simbolizirale važnost suradnje i solidarnosti među različitim institucijama u zajednici u vremenima krize.⁶⁰ Saradnja između naše ustanove i lokalnih struktura zaštite i spašavanja pokazala se ključnom u suočavanju s izazovima

⁵⁸ <https://kcsr.ba/socijalna-zastita>

⁵⁹ Izvor: <https://www.kjudom.ba/>

⁶⁰ <https://www.kjudom.ba/donacije.php>

pandemije. Kroz ove donacije, vidjeli smo i dodatnu podršku i priznanje za napore koje naša ustanova čini u pružanju skrbi i podrške osobama s invaliditetom i drugim korisnicima, čime je naglašena važnost naše uloge u zajednici, posebno u kriznim situacijama poput pandemije. Dakle, donacije koje smo primili od lokalnih struktura zaštite i spašavanja igrale su ključnu ulogu u osiguravanju sigurnosti i zaštite naših korisnika i osoblja tijekom pandemije COVID-19, istovremeno jačajući suradnju i solidarnost unutar zajednice. Pokazala se iznimno važna povezanost javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo sa različitim službama i agencijama, uključujući i Crveni križ.⁶¹ Ova saradnja bila je ključna u pružanju podrške zajednici i olakšavanju posljedica pandemije u najugroženijim trenucima. Crveni križ na općinskom, kantonalnom, državnom nivou i njegovi volonteri aktivno su se uključili u pružanje pomoći u zajednici. Volonteri su sudjelovali u različitim aktivnostima, uključujući distribuciju hrane i osnovnih potrepština onima koji su bili u potrebi. Osim toga, Crveni križ je donirao materijalna sredstva, poput zaštitne opreme i higijenskih proizvoda, kako bi podržao napore lokalnih ustanova u borbi protiv pandemije. Pored toga, javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo aktivno su radile na izradi programa podrške građanima za mentalno zdravlje. Razvijeni su programi psihološke podrške, savjetovanja i edukacije kako bi se pomoglo građanima u suočavanju s emocionalnim i psihičkim izazovima uzrokovanim pandemijom. Distribucija hrane i drugih osnovnih potrepština bila je organizirana kako bi se osigurala podrška najugroženijim skupinama u zajednici, uključujući starije osobe, osobe s invaliditetom i porodice u ekonomskim krizama. Ove aktivnosti su provedene u saradnji s lokalnim organizacijama, nevladinim organizacijama i volonterima kako bi se osiguralo da pomoć stigne do onih kojima je najpotrebnija. Kroz ovu povezanost i zajedničke napore, javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo pružile su podršku građanima u najtežim trenucima pandemije, istovremeno jačajući solidarnost i zajedništvo u zajednici. *Nedavna pandemija nam je svima pokazala kako se oni najugroženiji u društvu ne zaboravljaju i kako imamo mnogo empatije i kapaciteta za kreiranje svih potrebnih akcija za pružanje zaštite i pomoći.*

⁶¹ Izvor: <https://ckfbih.ba/>

3

Slika 3: Fotografije sa Fokus.ba; prikaz kolaboracije Crvenog križa sa javnim ustanovama

4

Slika 4: Fotografije sa Fokus.ba; prikaz kolaboracije Crvenog križa sa javnim ustanovama

Ipak, unatoč povezanosti javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje s drugim službama i agencijama u Kantonu Sarajevo, primjetio sam da postoje određeni nedostaci i izazovi koji mogu otežati učinkovito pružanje podrške građanima. Neke od glavnih poteškoća koje sam zabilježio kroz svoja iskustva i analizu situacije su:

1. Nedostatak koordinacije: Iako postoji povezanost između različitih institucija, nedostatak usklađenosti i koordinacije među njima može dovesti do dupliciranja napora, nedostatka efikasnosti i preklapanja odgovornosti. Nedostatak jasnih protokola i mehanizama suradnje može otežati brzu reakciju u hitnim situacijama. Kao primjer možemo navesti nabavku medicinske opreme, odnosno pogrešno nabavljenih respiratora koje je uvezla Vlada FBiH tokom pandemije COVID – 19. U navedenom primjeru očito je da je nedostatak suradnje i koordinacije doveo do uzaludnog trošenja vremena i novca u trenucima kada su najpotrebniji.⁶²
2. Nedostatak resursa: Financijski i ljudski resursi često su ograničeni u javnim ustanovama za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje. Nedostatak adekvatnih resursa može ograničiti mogućnosti pružanja potrebne podrške građanima i izazvati preopterećenost osoblja.⁶³
3. Nedostatak obuke: Nedostatak adekvatne obuke osoblja može utjecati na kvalitetu pružanja usluga. Osoblje možda nije dovoljno osposobljeno za rad u kriznim situacijama ili za pružanje specijalizirane podrške određenim skupinama građana, poput osoba s invaliditetom ili žrtvama nasilja u obitelji.
4. Nedostatak informacija: Građani ponekad nisu dovoljno informirani o dostupnim uslugama i podršci koju neumorno pružaju javne ustanove. Nedostatak transparentnosti i nedostatak pristupačnih informacija može otežati građanima da pronađu i koriste potrebne usluge, posebno onima kojima je ta usluga najpotrebnija uvijek, a još urgentnije u momentima lokalnih ili globalnih kriza⁶⁴
5. Nedostatak integriranog pristupa: U nekim slučajevima, nedostaje integrirani pristup u rješavanju složenih socijalnih i zdravstvenih problema. Javne ustanove često rade izolirano, što može otežati holistički pristup u rješavanju potreba svih građana u Kantonu Sarajevo.

⁶² Izvor: <https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/nabavljeni-respiratori-koriste-se-za-hitnu-pomoc-u-americi-su-zabranjeni/375391>

⁶³ Izvor: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/sarajevska-opca-bolnica-trazi-radnike-cijeli-sprat-ostao-prazan-radi-se-na-ivici-snage-i-standarda/160505058>

⁶⁴ <https://ti-bih.org/nizak-stepen-transparentnosti-institucija-podrija-povjerenje-gradjana-u-njihov-rad/>

Kroz pandemiju, ali i neke prirodne katastrofe koje su zadesile naš Kanton, pokazalo se da postoji još jedan značajan nedostatak u kontekstu Kantonu Sarajevo, a to je nedovoljna prilagodljivost i inovativnost u pružanju usluga. Tradicionalni pristupi i rutine mogu ograničiti sposobnost javnih ustanova da odgovore na nove i izazovne situacije, poput pandemije COVID-19 ili prirodnih katastrofa. Nedostatak interoperabilnosti i zajedničke platforme za razmjenu podataka može otežati praćenje potreba građana i koordinaciju akcija u hitnim situacijama. Rješavanje ovih nedostataka zahtijeva uspostavu bolje koordinacije, osiguranje adekvatnih resursa i obuke osoblja te poboljšanje pristupa informacijama i integriranih usluga.⁶⁵ Također je važno osnažiti partnerstva između javnih ustanova, privatnog sektora, nevladinih organizacija i zajednice kako bi se zajednički radilo na prevladavanju izazova i unapređivanju kvalitete života građana u Kantonu Sarajevo. Za potrebe analize ovog rada, bitno je istaknuti da su nedostaci u povezanosti javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo posebno izraženi zbog kompleksnosti urbanih dinamika i raznolikosti stanovništva. Sarajevo je politički, ekonomski i kulturni centar države, te izazovi s kojima se susreću ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje imaju šire implikacije i zahtijevaju posebne strategije. U ovom urbanom okruženju, gdje je koncentriran velik broj stanovnika, različite etničke i socijalne skupine te dinamične aktivnosti, potrebno je uspostaviti dobro povezan i prilagodljiv sistem podrške. Jačanje mreža kolaboracije i povezanosti među javnim ustanovama za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u Kantonu Sarajevo ključno je zbog višestrukih benefita koje donosi. Ova povezanost omogućava efikasnije dijeljenje informacija, resursa i najboljih praksi, što rezultira u ujednačenijoj i koherentnijoj podršci građanima. Također, jače mreže suradnje omogućavaju bržu reakciju u hitnim situacijama poput prirodnih katastrofa ili zdravstvenih kriza, čime se smanjuju negativni utjecaji i olakšava oporavak zajednice.

Smatram da je svima u cilju da doprinesu boljitku ovog društva i zajednice, zbog čega je neophodno da svakodnevno radimo uvezanije i s ciljem da se unaprijedimo u svim poljima, kako nijedna nesreća ne bi nanijela veće štete nijednom građaninu.

⁶⁵ Izvor: Objavljeni članak Ministarstva zdravstva KS "Potrebna cjelovita reforma zdravstvenog sistema na svim nivoima u Kantonu Sarajevo Izvor: <https://mz.ks.gov.ba/node/3968>

9. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE I ANALIZA

Opis provedenog istraživanja

Moje provedeno istraživanje uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo predstavljalo je izazovnu, intrigantnu i vrlo bitnu studiju koja je zahtijevala temeljitu analizu i pristup iz više perspektiva.

Cilj istraživanja mi je bio razumjeti kompleksnu ulogu ovih ustanova u kontekstu zaštite i spašavanja, posebno u urbanom okruženju poput Kantona Sarajevo, a vodio sam se i ličnim iskustvima i prethodno stečenim znanjima. Razumijevanje uloge svih sistema bilo je ključno za poboljšanje pripravnosti i odgovora na različite krizne situacije, od prirodnih katastrofa do zdravstvenih kriza. Istraživanje je bilo vrlo zanimljivo jer je obuhvatalo raznolike aspekte javnog zdravstva, socijalne zaštite i upravljanja kriznim situacijama, te je zahtijevalo interdisciplinarni pristup. Bilo je inspirativno dublje istraživati kako ove ustanove funkcioniraju u složenom okruženju kao što je Sarajevo, koje je politički, kulturni i ekonomski epicentar Bosne i Hercegovine. Izazov je ležao u analizi širokog spektra informacija, uključujući podatke iz anketa, SWOT analize i studiju slučaja. Svaka metoda prikupljanja podataka donosila je svoje izazove, ali i vrijedne uvide koji su mi bili od suštinskog značaja za razumijevanje uloge javnih ustanova i kreiranje ovog rada. Metodologija istraživanja uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo osmišljena je kao kombinacija kvalitativnih i kvantitativnih metoda kako bi se pružio sveobuhvatan uvid u kompleksne aspekte njihove uloge. Interdisciplinarni pristup obuhvata elemente sociologije, zdravstvenih nauka, javne politike i upravljanja kriznim situacijama, te PEST analizu (politička, ekonomska, sociološka i tehnološka). Kroz ovaj pristup, istraživanje obuhvata različite perspektive i faktore koji utiču na ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje.

Metodologija empirijskog istraživanja

Metodologija empirijskog istraživanja koja se koristi za istraživanje uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo kombinira kvalitativne i kvantitativne metode kako bi se dobio dublji uvid u kompleksnost teme. Ovaj pristup omogućuje sveobuhvatnu analizu i razumijevanje uloge javnih ustanova u kontekstu zaštite i spašavanja, te omogućuje prikupljanje raznovrsnih podataka i perspektiva. Kvalitativne metode istraživanja uključuju:

1. ANKETIRANJE- Anketirano je ukupno 130 sudionika, od kojih je 60 zaposlenika Kantonalne javne ustanove "Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba", dok je 70 ispitanika činilo studente završne godine Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.
2. ANALIZA RELEVANTNE DOKUMENTACIJE- što uključuje zakone, politike, strategije i izvještaje o sistemu zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo, pristupit ćemo sagledavanju konteksta i postojećih praksi u kojima operiraju javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje. Ova analiza pružit će nam dublji uvid u okolnosti u kojima se te ustanove nalaze i omogućit će nam da bolje razumemo njihov rad i doprinos.
3. SWOT ANALIZA- obuhvata identifikaciju snaga, slabosti, prilika i prijetnji s ciljem da se identificiraju interni i eksterni faktori koji mogu utjecati na ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja. Ova analitička metoda omogućit će nam da identificiramo ključna područja koja zahtijevaju poboljšanje i razvoj.
4. STUDIJA SLUČAJA- na primjerima konkretnih događaja i kriznih situacija na području Kantona Sarajevo. Ova studija detaljnije istražuje uloge i aktivnosti javnih

ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u tim situacijama, pružajući nam dublji uvid u njihov rad i utjecaj u kriznim okolnostima.

Analiza dobivenih rezultata

U ovom dijelu istraživanja, detaljno ćemo analizirati rezultate prikupljene kroz različite metode istraživanja kako bismo dobili dublji uvid u ulogu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo. Analiza dobivenih rezultata omogućit će nam da sagledamo percepciju, stavove i iskustva zaposlenika u javnim ustanovama, kao i da identificiramo ključne trendove, izazove i potencijalne mogućnosti za unapređenje djelovanja ovih ustanova u kriznim situacijama. Kroz ovu analizu, ciljamo na istraživanje praktičnih implikacija dobivenih rezultata i njihovu primjenu u praksi, kako bi se osiguralo efikasnije upravljanje kriznim situacijama i bolje socijalno i zdravstveno zbrinjavanje stanovništva u Kantonu Sarajevo.

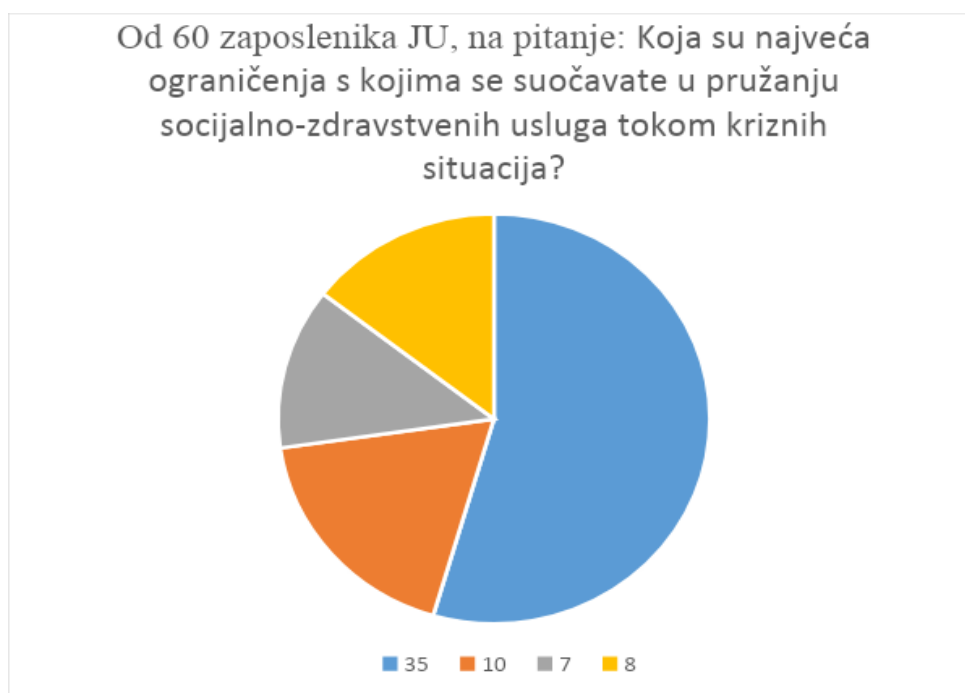
Kroz metodu anketiranja, bitno je opet navesti da je anketirano ukupno 130 sudionika, od kojih je 60 zaposlenika Kantonalne javne ustanove "Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba", dok je 70 ispitanika činilo učenici završne godine Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.

Pitanja za zaposlene u Kantonalnoj javnoj ustanovi "Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba":

1. Kako biste ocijenili spremnost naše ustanove za reagiranje u kriznim situacijama poput prirodnih katastrofa ili zdravstvenih epidemija?
2. Koja su najveća ograničenja s kojima se suočavate u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga tokom kriznih situacija?
3. Koliko smatrate da javnost prepoznaje ulogu naše ustanove u sistemu zaštite i spašavanja?
4. Kako ocjenjujete dosadašnju saradnju s lokalnim strukturama zaštite i spašavanja, poput Civilne zaštite, u kontekstu pružanja podrške u kriznim situacijama?

Rezultati ankete za zaposlene u ustanovi:

- Spremnost ustanove za reagiranje u kriznim situacijama ocijenjena je kao djelomična kod 40% ispitanika.
- Najveće ograničenje u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga tokom kriznih situacija identificirano je kao nedostatak resursa (60%).
- Samo 25% ispitanika smatra da javnost vrlo prepoznaje ulogu njihove ustanove u sistemu zaštite i spašavanja.
- Saradnja s lokalnim strukturama zaštite i spašavanja ocijenjena je većinom kao pozitivna (55%), dok je 30% ispitanika izrazilo neutralno mišljenje.

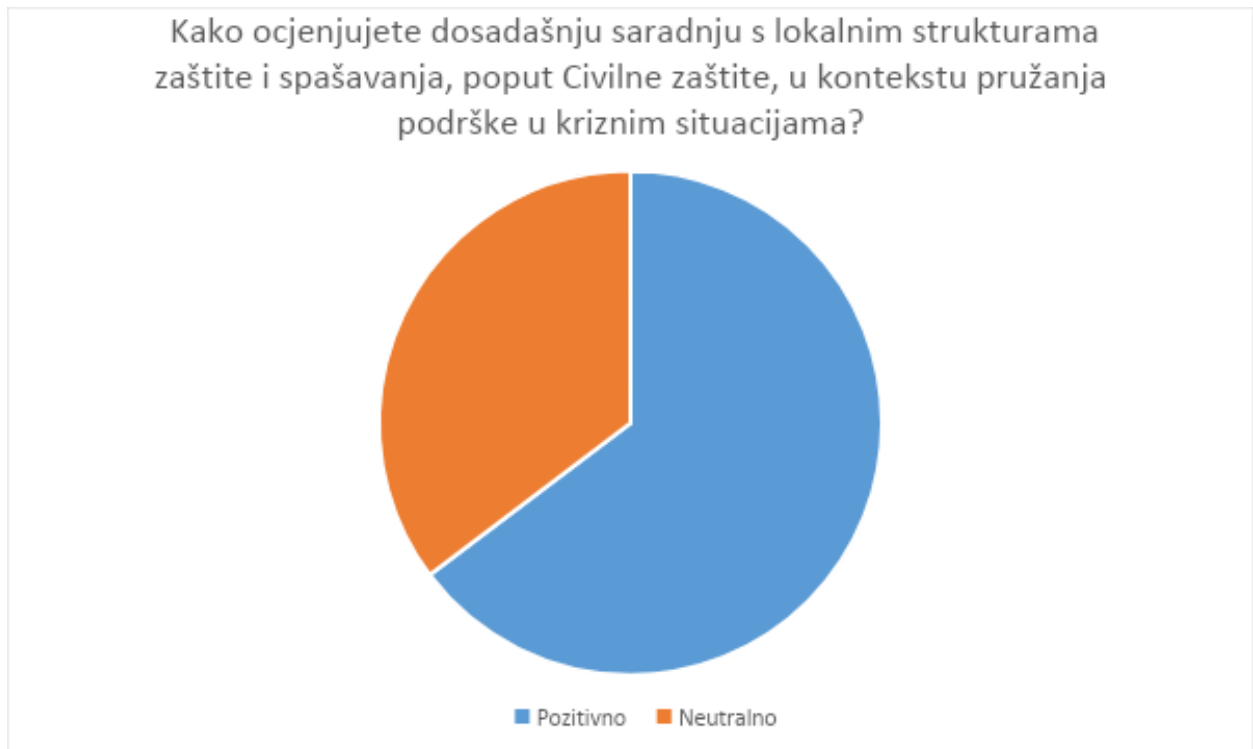

Najveće ograničenje u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga tokom kriznih situacija identificirano je kao nedostatak resursa (35 uposlenika).

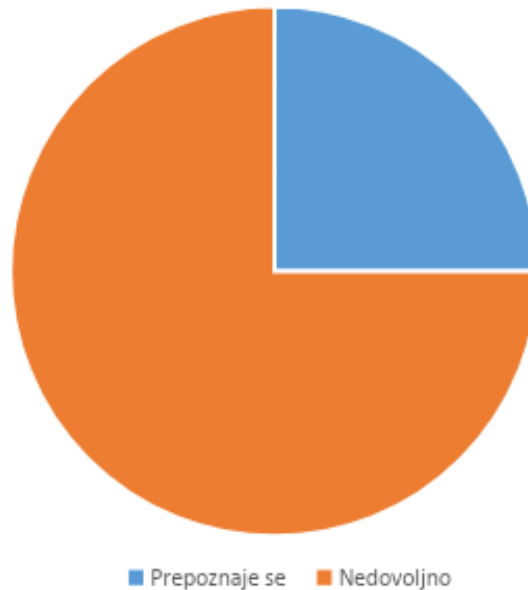
Problemi s koordinacijom i komunikacijom s drugim institucijama i agencijama za zaštitu i spašavanje (10 uposlenih)

Otežani pristup potrebnim lijekovima i medicinskim pomagalicama u kriznim situacijama.
(8 uposlenika)

Nedostatak prostornih kapaciteta za smještaj i pružanje usluga tijekom kriznih situacija.
(7 uposlenika)

Koliko smatrate da javnost prepoznaje ulogu naše ustanove u sistemu zaštite i spašavanja?

Pitanja za student završne godine Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu:

1. Kako biste opisali percepciju javnosti o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u kontekstu zaštite i spašavanja?
2. Koliko su vam poznate aktivnosti koje javne ustanove provode u kriznim situacijama poput prirodnih katastrofa ili zdravstvenih epidemija?
3. Koje biste poboljšanje u radu javnih ustanova uočili kako bi se efikasnije nosile s izazovima kriznih situacija?
4. Koliko smatrate da su javne ustanove transparentne u vezi s njihovim aktivnostima i doprinosom u sistemu zaštite i spašavanja?

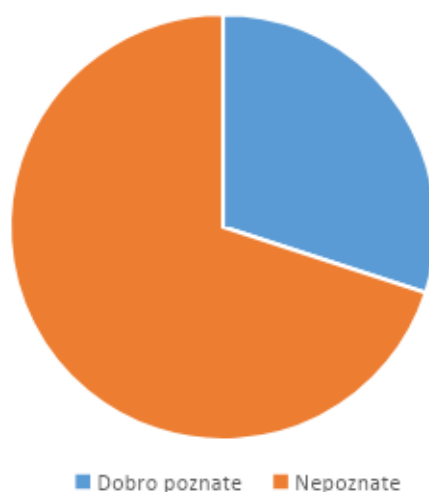
Rezultati ankete za studente završne godine Fakulteta političkih nauka u Sarajevu:

- Percepcija javnosti o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u kontekstu zaštite i spašavanja ocijenjena je kao neutralna kod 45% ispitanika.
- Samo 30% ispitanika izjavilo je da su im poznate aktivnosti koje javne ustanove provode u kriznim situacijama.
- Većina ispitanika (55%) istaknula je potrebu za većom transparentnošću javnih ustanova u vezi s njihovim aktivnostima i doprinosom u sistemu zaštite i spašavanja.

45% neutralno, 35% pozitivno, 25% negativno

Koliko su vam poznate aktivnosti koje javne ustanove provode u kriznim situacijama poput prirodnih katastrofa ili zdravstvenih epidemija?

Analiza dobijenih rezultata o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo pruža nam važne uvide u percepciju i stavove zaposlenika u ovim ustanovama, kao i u mišljenje budućih stručnjaka u oblasti političkih nauka. Počevši od rezultata dobijenih anketom među zaposlenicima Kantonalne javne ustanove "Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba", primjećujemo da postoji značajan broj ispitanika koji ocjenjuju spremnost njihove ustanove za reagiranje u kriznim situacijama kao djelomičnu. Ova djelomična spremnost može biti rezultat nedostatka resursa, koji je identificiran kao najveće ograničenje u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga tijekom kriznih situacija. Ovo ukazuje na potrebu za dodatnim resursima i boljom pripremom ustanove za takve situacije. Isto tako, vidimo da postoji percepcija među zaposlenicima da javnost nije dovoljno upoznata s njihovom ulogom u sistemu zaštite i spašavanja, što sugerira potrebu za jačanjem komunikacije i vidljivosti njihovog rada. Ankete među studentima završne godine Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu otkrivaju slične trendove. Većina ispitanika izjavljuje da je percepcija javnosti o ulozi javnih ustanova neutralna, što ukazuje na potrebu za većom osviještenošću i informisanjem o njihovom doprinosu u sistemu zaštite i spašavanja.

Također, većina studenata nije dovoljno upoznata s aktivnostima koje javne ustanove provode u kriznim situacijama, što ukazuje na potrebu za poboljšanjem transparentnosti i komunikacije javnih ustanova. Rezultati ankete pokazuju potrebu za daljnjim unapređenjem pripremljenosti javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u kriznim situacijama, jačanjem suradnje s lokalnim strukturama zaštite i spašavanja te poboljšanjem komunikacije i transparentnosti njihovih aktivnosti. Ovi nalazi pružaju smjernice za daljnje akcije i politike kako bi se osigurala efikasnija reakcija i podrška u kriznim situacijama na području Kantona Sarajevo.

SWOT analiza za javne ustanove za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo

Javne ustanove posjeduju visoko kvalificirano osoblje s bogatim iskustvom i ekspertizom u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga, što omogućava efikasno djelovanje u kriznim situacijama.

S

Nedostatak adekvatnih resursa, uključujući financijska sredstva, opremu i prostorne kapacitete, može ograničiti kapacitete ustanova za pružanje socijalno-zdravstvene podrške u kriznim situacijama.

W

Prirodne katastrofe: Nepredvidive prirodne katastrofe, poput zemljotresa, poplava ili ekstremnih vremenskih prilika, mogu izazvati neposrednu prijetnju sigurnosti i zahtijevati brzu i koordiniranu reakciju.

T

Poboljšanje suradnje: Postoji prilika za jačanje suradnje s lokalnim i međunarodnim organizacijama, civilnim društvom i drugim relevantnim akterima radi unapređenja kapaciteta i podrške u kriznim situacijama.

O

SWOT analiza: Kreirani primjer 1.

Snage:

1. Stručno osoblje: Javne ustanove posjeduju visoko kvalificirano osoblje s bogatim iskustvom i ekspertizom u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga, što omogućava efikasno djelovanje u kriznim situacijama.
2. Integrirani pristup: Ustanove imaju uspostavljen integrirani pristup zbrinjavanju, što podrazumijeva suradnju različitih sektora unutar ustanova i sa širim društvenim zajednicama. To omogućava brzu reakciju i koordinaciju u hitnim situacijama.
3. Lokalna prisutnost: Javne ustanove su prisutne na lokalnoj razini i usko su povezane s zajednicom. To im omogućava brže reagiranje na krizne situacije te pružanje adekvatne podrške i pomoći stanovništvu u najpotrebnijim trenucima.
4. Saradnja s lokalnim vlastima: Postojeća saradnja s lokalnim vlastima, poput Civilne zaštite, pruža dodatne resurse, informacije i podršku u situacijama kriznog zbrinjavanja, što olakšava reagiranje i pružanje pomoći.

Slabosti:

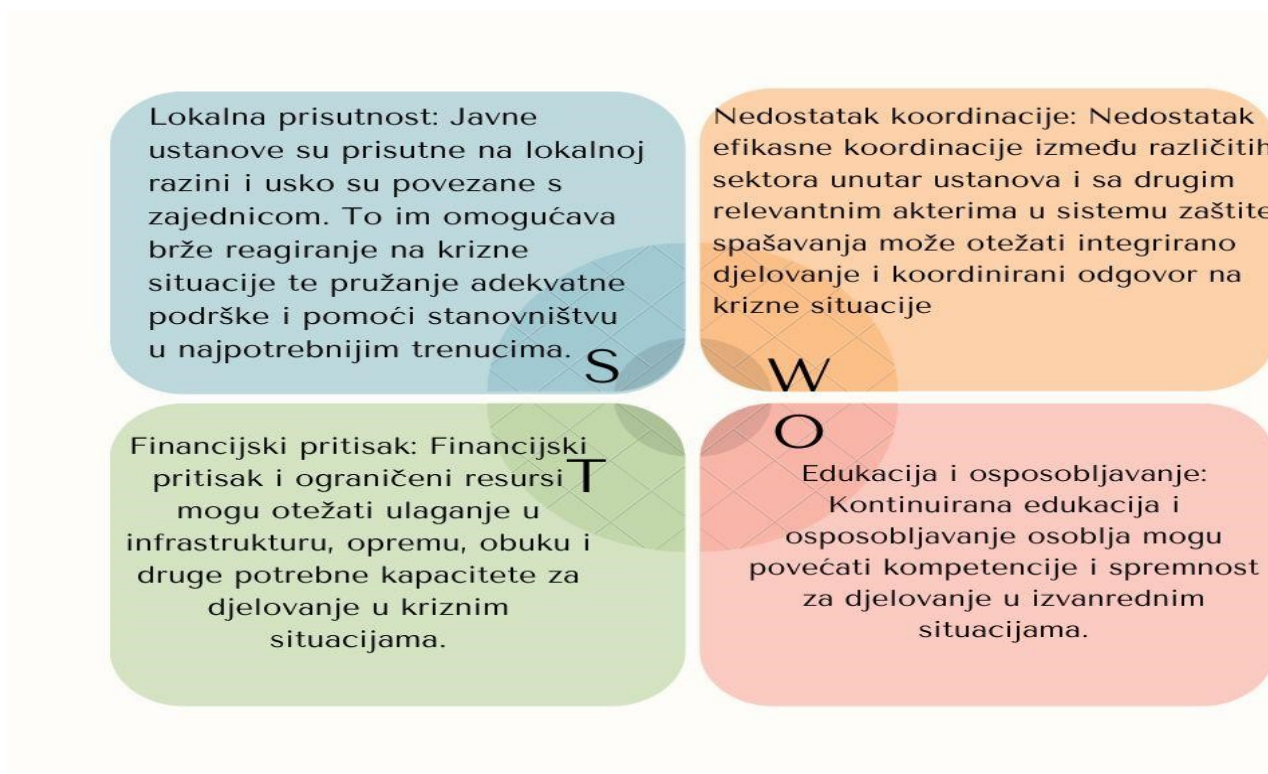
1. Nedostatak resursa: Nedostatak adekvatnih resursa, uključujući financijska sredstva, opremu i prostorne kapacitete, može ograničiti kapacitete ustanova za pružanje socijalno-zdravstvene podrške u kriznim situacijama.
2. Nedovoljna obučenost osoblja: Nedostatak specifične obuke i pripreme osoblja za djelovanje u izvanrednim situacijama može predstavljati prepreku u efikasnom reagiranju i pružanju podrške stanovništvu.
3. Nedostatak koordinacije: Nedostatak efikasne koordinacije između različitih sektora unutar ustanova i sa drugim relevantnim akterima u sistemu zaštite i spašavanja može otežati integrirano djelovanje i koordinirani odgovor na krizne situacije.
4. Nedostatak javne svijesti: Nedovoljna javna svijest o ulozi i aktivnostima javnih ustanova može smanjiti podršku zajednice te otežati mobilizaciju resursa i angažman građana u kriznim situacijama.

Prilike:

1. Poboljšanje suradnje: Postoji prilika za jačanje suradnje s lokalnim i međunarodnim organizacijama, civilnim društvom i drugim relevantnim akterima radi unapređenja kapaciteta i podrške u kriznim situacijama.
2. Tehnološki napredak: Korištenje modernih tehnologija, informacijskih sistema i komunikacijskih alata može poboljšati efikasnost i brzinu reagiranja u kriznim situacijama.
3. Edukacija i osposobljavanje: Kontinuirana edukacija i osposobljavanje osoblja mogu povećati kompetencije i spremnost za djelovanje u izvanrednim situacijama.
4. Jačanje svijesti: Aktivnosti informiranja, edukacije i promocije o ulozi i aktivnostima javnih ustanova mogu doprinijeti jačanju podrške i suradnje u zajednici te mobilizaciji resursa i angažmana građana u kriznim situacijama.

Prijetnje:

1. Prirodne katastrofe: Nepredvidive prirodne katastrofe, poput zemljotresa, poplava ili ekstremnih vremenskih prilika, mogu izazvati neposrednu prijetnju sigurnosti i zahtijevati brzu i koordiniranu reakciju.
2. Epidemije i pandemije: Izbijanje zaraznih bolesti, poput COVID-19, može predstavljati ozbiljnu prijetnju javnom zdravlju i zahtijevati hitne mjere zbrinjavanja i kontrole.
3. Financijski pritisak: Financijski pritisak i ograničeni resursi mogu otežati ulaganje u infrastrukturu, opremu, obuku i druge potrebne kapacitete za djelovanje u kriznim situacijama.
4. Nepredviđeni izazovi: Nepredviđeni izazovi i situacije, poput terorističkih napada ili tehničkih kvarova, mogu iznenada nastati i zahtijevati brzu prilagodbu i reakciju javnih ustanova

SWOT analiza: Kreirani primjer 2.

PEST analiza (politička, ekonomska, sociološka i tehnološka)

Politički faktori:

- Politika i zakonodavstvo: Politika i zakonski okvir imaju izravan utjecaj na rad javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja. Promjene u političkom smjeru ili zakonodavstvu mogu utjecati na dostupnost resursa, prava građana te način organizacije i djelovanja ustanova. Na primjer, promjene u politici mogu rezultirati promjenama u proračunskim alokacijama, što može utjecati na opseg i kvalitetu pruženih usluga. Također, političke odluke mogu utjecati na prioritete u radu ustanova, kao i na njihovu sposobnost da se prilagode novim zahtjevima i izazovima.

Ekonomska pitanja:

- Finansijski resursi: Raspoloživost finansijskih sredstava može biti ključni faktor u sposobnosti ustanova da pruže adekvatnu podršku u kriznim situacijama. Ekonomski faktori kao što su budžetska ograničenja ili recesija mogu ograničiti resurse dostupne za javne ustanove. Nedostatak finansijskih sredstava može rezultirati smanjenjem osoblja, nedostatkom opreme ili ograničenjem pristupa potrebnim resursima. To može otežati pružanje odgovarajuće socijalno-zdravstvene podrške u kriznim situacijama i dovesti do povećane ranjivosti građana.

Sociološki faktori:

- Društvene potrebe i percepcije: Društvene potrebe i percepcije o ulozi javnih ustanova u kriznim situacijama mogu značajno utjecati na njihovu efikasnost i podršku koju dobijaju od zajednice. Razumijevanje socioloških faktora može pomoći u prilagođavanju usluga i komunikacije s korisnicima. Na primjer, promicanje svijesti o značaju socijalno-zdravstvenih ustanova u kriznim situacijama može poboljšati podršku zajednice i mobilizirati dodatne resurse. Također, analiza društvenih potreba može identificirati prioriteta područja djelovanja ustanova i omogućiti prilagodbu usluga prema potrebama zajednice.

Tehnološki aspekti:

- Tehnološki razvoj: Tehnološki napredak donosi inovativne alate i tehnologije koje olakšavaju efikasno upravljanje kriznim situacijama. Pametni sistemi za upravljanje krizama, digitalne platforme za komunikaciju i analizu podataka mogu poboljšati brzinu i efikasnost odgovora u kriznim situacijama. Na primjer, upotreba digitalnih alata može omogućiti bržu i precizniju razmjenu informacija između različitih sektora i aktera u sistemu zaštite i spašavanja. Također, tehnološki napredak može pružiti nove mogućnosti za praćenje i analizu socijalno-zdravstvenih podataka te identificiranje ranjivih grupa i potreba u kriznim situacijama.

Studija slučaja: Poplave u Kantonu Sarajevo (2021.):

5

Slika 5: Fotografije sa portala Zavoda za Javno zdravstvo Kantona, (Izvor: <https://zzjzks.ba/>)

U prvom sedmici novembra 2021. godine, Kanton Sarajevo suočio se s ekstremnim oborinama koje su izazvale poplave na području općina Novi Grad i Ilidža. Ova iznenadna prirodna katastrofa imala je ozbiljne posljedice na lokalno stanovništvo, infrastrukturu i ekonomiju Kantona Sarajevo, zahtijevajući brzu i koordiniranu reakciju kako bi se ublažile njezine posljedice.⁶⁶

Politički aspekti:

Lokalne vlasti Kantona Sarajevo odmah su reagirale na situaciju, mobilizirajući resurse i koordinirajući akcije spašavanja i pomoći. Gradonačelnik i članovi Vlade Kanton Sarajevo javno su se obratili građanima kako bi ih informirali o situaciji i pružili podršku, naglašavajući važnost zajedničkog djelovanja u ovakvim kriznim situacijama.

⁶⁶ Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Poplave_u_Bosni_i_Hercegovini_2021.

Ekonomski aspekti:

Poplave su prouzrokovale značajnu ekonomsku štetu na infrastrukturi, privatnim domovima i poslovnim objektima u Kantonu Sarajevo. Procjene štete pokazuju da će biti potrebna značajna sredstva za obnovu pogođenih područja, što će imati dugoročne ekonomske posljedice na regiju.

Sociološki aspekti:

Lokalno stanovništvo Kanton Sarajevo suočilo se s gubitkom domova, imovine i osjećajem nesigurnosti. Solidarnost među građanima, kao i podrška volontera i organizacija civilnog društva, bila je ključna u pružanju pomoći i podrške pogođenima, ističući važnost zajedništva i međusobne podrške u teškim trenucima.

Tehnološki aspekti:

Primjena tehnoloških alata, poput sistema za upozorenje na poplave i GIS tehnologije za praćenje stanja na terenu, omogućila je brzu reakciju i koordinaciju akcija u hitnim situacijama. Ovo je istaknulo važnost tehnoloških inovacija u pripremi i reakciji na prirodne katastrofe.

Cjelokupna analiza: Poplave u Kantonu Sarajevo 2021. godine predstavljale su izazovnu situaciju koja je zahtijevala koordiniranu reakciju političkih, ekonomskih, socijalnih i tehnoloških sektora. Brza reakcija lokalnih vlasti, solidarnost zajednice i primjena tehnoloških inovacija bili su ključni u ublažavanju posljedica poplava i pružanju pomoći pogođenima. Međutim, ova studija slučaja ističe važnost kontinuiranog ulaganja u pripremu za slične krizne situacije u budućnosti, kao i potrebu za jačanjem infrastrukture kako bi se smanjila ranjivost na prirodne katastrofe.

6

Slika 6: Fotografije sa portala Zavoda za Javno zdravstvo Kantona, (Izvor: <https://zzjzks.ba/>)

Požar na planini Trebević

U ljetnim mjesecima, na planini Trebević u blizini Sarajeva, izbio je požar koji brzo dobiva na snazi zbog suše i jakih vjetrova. Požar se širi prema naseljenim područjima i prijeto da ugrozi sigurnost lokalnog stanovništva, kao i turističke objekte na planini.⁶⁷

Analiza:

1. Reakcija nadležnih službi: Hitne službe brzo reagiraju na požar, ali nedostatak opreme i resursa otežava njihove napore da ga kontroliraju. Nedostatak protupožarnih puteva i hidranata na planini dodatno komplicira situaciju.

⁶⁷ <https://www.klix.ba/vijesti/bih/pozar-na-trebevicu-vatrogasne-ekipe-na-terenu-gase-vatru/210304159>

2. Komunikacija i koordinacija: Nedostatak koordinacije između različitih službi i nepostojanje jasnog plana djelovanja otežava efikasnu borbu protiv požara. Bolja komunikacija između vatrogasaca, civilne zaštite i lokalne uprave mogla bi ubrzati odgovor na kriznu situaciju.

3. Pripremljenost zajednice: Nedostatak edukacije i svijesti o požarnim rizicima među lokalnim stanovništvom dodatno otežava situaciju. Osposobljavanje građana za pravilno reagiranje u slučaju požara, kao i planiranje evakuacijskih ruta, mogli bi smanjiti rizik od ozljeda i gubitaka.

4. Prevencija: Održavanje šuma i redovno čišćenje suhog raslinja mogu smanjiti opasnost od požara. Također, investiranje u modernu opremu za gašenje požara i obuku vatrogasnih ekipa ključno je za efikasno suočavanje s ovakvim situacijama u budućnosti.

Ovaj slučaj pokazuje važnost pripremljenosti, koordinacije i preventivnih mjera u upravljanju rizicima od požara u ruralnim i planinskim područjima, uključujući i područje Kantona Sarajevo. Integrirani pristup koji uključuje sve relevantne aktere može poboljšati sigurnost i otpornost zajednice na prirodne katastrofe.

Tumačenje rezultata u kontekstu uloge javnih ustanova

Tumačenje rezultata anketa u kontekstu uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje pruža dublji uvid u percepciju i stajališta relevantnih dionika, poput zaposlenika javnih ustanova i studenata. Rezultati omogućavaju sagledavanje trenutnog stanja spremnosti, ograničenja i percepcije javnosti o ulozi tih ustanova u situacijama zaštite i spašavanja. Na temelju ovih saznanja, mogu se identificirati ključni nedostaci, potrebe i područja unaprjeđenja, što pruža osnovu za daljnje planiranje i implementaciju strategija poboljšanja u sistemu zaštite i spašavanja.

7

8

Slika 7 i 8: Fotografije sa portala Klix.ba, (Izvor: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/pozar-na-trebevicu-vatrogasne-ekipe-na-terenu-gase-vatru/210304159>)

Diskusija o implikacijama rezultata za praksu i dalja istraživanja

Diskusija o implikacijama rezultata za praksu i dalja istraživanja u kontekstu uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje predstavlja ključni dio procesa analize dobivenih rezultata. Ova diskusija pruža priliku za dublje razumijevanje praktičnih implikacija rezultata istraživanja i njihovog potencijalnog utjecaja na svakodnevno funkcioniranje javnih ustanova, kao i za identifikaciju područja koja zahtijevaju unaprjeđenje.

Prvo, važno je istaknuti implikacije rezultata za praksu u smislu konkretnih koraka koje javne ustanove mogu poduzeti kako bi poboljšale svoju ulogu u sistemu zaštite i spašavanja. Na primjer, ukoliko su rezultati anketa pokazali nedostatak resursa kao glavno ograničenje u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga tijekom kriznih situacija, javne ustanove mogu razmotriti dodatne izvore financiranja ili redistribuciju postojećih resursa kako bi se povećala spremnost za reagiranje u takvim situacijama.

Diskusija o implikacijama rezultata može naglasiti potrebu za unaprjeđenjem suradnje između javnih ustanova i lokalnih struktura zaštite i spašavanja. Ukoliko su rezultati pokazali pozitivnu percepciju saradnje među ispitanicima, ovo može potaknuti daljnje napore za jačanje partnerstva i koordinacije između različitih organizacija koje sudjeluju u procesima zaštite i spašavanja. Diskusija može istaknuti potrebu za povećanom transparentnošću u radu javnih ustanova kako bi se poboljšala percepcija javnosti o njihovoj ulozi u kriznim situacijama. To može npr. uključivati redovito informiranje javnosti o aktivnostima i doprinosu ustanova u sistemima zaštite i spašavanja, kao i promicanje otvorenosti i dostupnosti relevantnih informacija. Dalje istraživanje može biti usmjereno na istraživanje specifičnih aspekata uloge javnih ustanova u kriznim situacijama, kao što su njihova reakcija na određene vrste kriza, efikasnost uspostavljenih protokola i procedura, ili percepcija korisnika usluga o kvaliteti pružene podrške. Ova istraživanja mogu pružiti dodatne uvide i informacije koje će podržati daljnje poboljšanje prakse u zaštiti i spašavanju. U mom zaključku, diskusija o implikacijama rezultata za praksu i dalja istraživanja važna je za usmjeravanje budućih napora i resursa prema područjima koja zahtijevaju najviše pažnje i intervencije, te za osiguranje efikasnog i djelotvornog odgovora u slučajevima kriznih situacija.

10. ZAKLJUČAK

U modernom društvu, sposobnost javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje da reagiraju na krizne situacije igra ključnu ulogu u očuvanju sigurnosti i dobrobiti najranjivijih članova zajednice. Ovi subjekti su često prva linija obrane protiv prirodnih katastrofa, zdravstvenih kriza i drugih izazova. Stoga je od vitalnog značaja dublje istražiti njihovu ulogu u širem kontekstu sustava zaštite i spašavanja, posebno na području kao što je Kanton Sarajevo. Ulaskom u suštinsko razumijevanje uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja, otvaraju se putovi ka poboljšanju pripremljenosti, reaktivnosti i resursa. Ova istraživanja ne samo da pomažu u optimizaciji tijekom djelovanja u kriznim situacijama, već i u jačanju povjerenja i podrške zajednice. Kroz ovu analizu, postavlja se temelj za izgradnju održivih strategija koje osiguravaju sigurnost i dobrobit svih članova društva, istinski odražavajući suštinsku svrhu javnih ustanova. Identificiranje svih faktora i precizno određivanje ključnih pojmova na početku istraživanja ključno je za razumijevanje kompleksnosti teme. Kroz ovaj proces, istraživač može sagledati različite aspekte uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo. To uključuje analizu dostupnosti resursa, institucionalnih kapaciteta, percepcije javnosti, suradnje s lokalnim strukturama zaštite i spašavanja te identifikaciju najvećih ograničenja s kojima se ove ustanove suočavaju u kriznim situacijama. Razumijevanje ovih faktora omogućuje oblikovanje relevantnih strategija za poboljšanje pripremljenosti, reagiranja i podrške u hitnim situacijama, osiguravajući tako sigurnost i dobrobit zajednice. Prije nego što se detaljnije istražuje uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na nivou Kantona Sarajevo, od ključne je važnosti prvo razumjeti širi okvir sistema zaštite i spašavanja na nivou države i entiteta. Razumijevanje nacionalnih i entitetskih politika, strategija, i pravnih okvira omogućava kontekstualizaciju uloge koju Kantonalne javne ustanove imaju u tom sistemu. Naime, sistem zaštite i spašavanja na nivou države i entiteta pruža osnovne smjernice, resurse i podršku kako bi se osigurala koordinirana i efikasna reakcija u slučaju kriznih situacija, kao što sam u svojoj glavnoj tezi naveo.

Tek nakon temeljitog razumijevanja ovog šireg okvira moguće je preciznije analizirati specifičnosti situacije u Kantonu Sarajevo i ulogu koju javne ustanove imaju u lokalnom kontekstu. Ovo se pokazuje bitnim kako bi se osigurala integracija lokalnih napora u šire nacionalne i entitetske strategije, čime se postiže sinergija i jača sposobnost reagiranja u kriznim situacijama na svim nivoima. Identifikacija svih ustanova za zaštitu i spašavanje u Kantonu Sarajevo ključna je zbog nekoliko važnih razloga. Prvo, omogućava kompletno razumijevanje resursa, kapaciteta i nadležnosti svake ustanove unutar sistema zaštite i spašavanja. Na taj način, može se bolje koordinirati reagiranje u kriznim situacijama i osigurati optimalno korištenje dostupnih resursa. Drugo, identifikacija svih ustanova olakšava uspostavljanje efikasne međuinstitucionalne suradnje. Kroz uspostavljanje jasnih linija komunikacije i saradnje, ustanove mogu brže i efikasnije reagirati na krizne situacije, minimizirajući potencijalne štete. Nadalje, navođenje svih zakona koji se tiču zaštite i spašavanja u Kantonu Sarajevo bitno je radi jasne regulacije djelovanja svih institucija unutar sistema zaštite i spašavanja. Poznavanje zakonskog okvira omogućava ustanovama da djeluju unutar granica svojih ovlaštenja te da se usklade s nacionalnim i entitetskim propisima. Također, transparentno navođenje zakona pruža i jasne smjernice za građane, institucije i donositelje odluka, što je ključno za izgradnju povjerenja i podrške u zajednici.

Fokusiranje na značaj saradnje među institucijama i sektorima u mom magistarskom radu naglašava ključne aspekte integracije i koordinacije u području zaštite i spašavanja. Takav pristup omogućava optimizaciju resursa, dijeljenje ekspertize te efikasnije reagiranje u kriznim situacijama.

Osim toga, ističe se potreba za holističkim pristupom rješavanju problema, što podrazumijeva integraciju različitih sektora radi adekvatnog odgovora na složene izazove. Kroz naglašavanje važnosti međusektorske saradnje, naglašava se i važnost izgradnje povjerenja i podrške u zajednici, što doprinosi stvaranju otpornijih i ujedinjenijih društava. Korištenje kombiniranih metoda istraživanja ima ključnu važnost za dobivanje svih relevantnih i točnih informacija za Kanton Sarajevo. Kombinirane metode, poput kvantitativnih anketa i kvalitativnih intervjua ili fokus grupa, omogućavaju holistički uvid u različite aspekte teme istraživanja.

Dok kvantitativne metode pružaju opsežne podatke o stavovima, percepcijama i ponašanju ispitanika putem statističkih analiza, kvalitativne metode omogućavaju dublje razumijevanje konteksta, motivacija i kompleksnosti problema putem otvorenih diskusija i interpretativnih pristupa.

U slučaju istraživanja uloge javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo, kombinirane metode omogućavaju istraživanje različitih aspekata kao što su percepcija javnosti, unutarnja dinamika ustanova, saradnja s drugim institucijama te identifikacija ključnih izazova i potreba. Kvantitativne ankete pružaju kvantitativne podatke o stavovima i mišljenjima ispitanika, dok kvalitativne metode, poput intervjua ili fokus grupa, omogućavaju dublje istraživanje konteksta i složenosti teme. Kombinirane metode istraživanja omogućavaju holistički i sveobuhvatan pristup istraživanju, čime se osigurava da su informacije prikupljene na temelju različitih perspektiva i načina razmišljanja. Ovaj integrirani pristup omogućava istraživaču da dobije sveobuhvatan uvid u temu istraživanja te da donese informirane zaključke i preporuke. Učenje na prošlim događajima i situacijama ključno je za razvoj otpornijeg i efikasnijeg sistema zaštite i spašavanja. Analizom prethodnih kriznih situacija možemo identificirati uspjehe, nedostatke i pouke koje se mogu primijeniti kako bi se unaprijedili budući odgovori na slične izazove. Ovo uključuje prepoznavanje efikasnih strategija, ali i identifikaciju područja u kojima je potrebno poboljšanje.

Jačanje mreža saradnje također je od ključne važnosti. Povezivanje različitih institucija, organizacija i zajednica omogućava brži i efikasniji odgovor na krizne situacije. Kroz takvu saradnju, resursi se mogu bolje koordinirati, a ekspertiza i informacije mogu se dijeliti na efikasniji način. Također, jačanje mreža podrške građanima omogućava izgradnju veće otpornosti zajednice. Kada ljudi znaju da imaju podršku i resurse na koje se mogu osloniti u slučaju krize, osjećaju se sigurnije i sposobnije nositi s izazovima koji se mogu pojaviti. Kroz učenje na prošlim događajima i jačanje mreža saradnje i podrške građanima, možemo stvoriti sustav zaštite i spašavanja koji je bolje pripremljen, reaktivniji i otporniji na buduće izazove i krize.

Sažetak istraživanja o ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo ističe ključne nalaze iz analize anketa među zaposlenicima i studentima političkih nauka, kao i studije slučaja. Prema rezultatima istraživanja, zaključuje se da ove ustanove imaju djelomičnu spremnost za reagiranje u kriznim situacijama, pri čemu se nedostatak resursa identificira kao najveći izazov. Nedostatak adekvatne obuke osoblja, problemi s koordinacijom s drugim institucijama za zaštitu i

spašavanje te nedostatak transparentnosti u radu također su prepoznati kao bitni faktori koji utječu na efikasnost djelovanja u kriznim situacijama. Nadalje, istraživanje ukazuje na neutralnu percepciju javnosti o ulozi ovih ustanova, naglašavajući potrebu za poboljšanjem komunikacije i transparentnosti kako bi se podigla svijest i podrška zajednice. Uz to, ističe se važnost unapređenja suradnje s lokalnim strukturama zaštite i spašavanja radi efikasnog djelovanja u kriznim situacijama. Svi ovi nalazi upućuju na potrebu za sistemskim poboljšanjima u radu javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje kako bi se osigurala bolja pripremljenost i reakcija u slučaju kriznih situacija te povećala podrška i povjerenje javnosti.

Konačno, s obzirom na sve prethodno navedeno možemo reći da su u ovom radu potvrđene generalna i izvedbene hipoteze. Kantonalne javne ustanove apsolutno imaju ključnu ulogu u sistemu zaštite i spašavanja, a njihovo efikasno funkcioniranje i suradnja doprinose povećanju pripravnosti i reakciji na krizne situacije u Kantonu Sarajevo, uz naglasak da je nedostatak resursa identificiran kao najveće ograničenje u pružanju socijalno-zdravstvenih usluga tijekom kriznih situacija, stoga bi se unaprijeđenjem kapaciteta i resursa kantonalnih javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje ali i povećanjem otvorenosti i transparentnosti samih ustanova zasigurno postigli bolji rezultati u pripravnosti i odgovoru na krizne situacije u Kantonu Sarajevo.

11. PRILOZI

- Dodatni materijali relevantni za istraživanje

Dodatni materijali koji su relevantni za istraživanje teme "Uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo":
Izveštaji javnih ustanova:

- Proučavanje izvještaja o aktivnostima i ulozi javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje na području Kantona Sarajevo može pružiti uvid u njihovu strukturu, djelovanje, izazove i postignuća
- Zakoni i propisi: Analiza zakona i propisa koji reguliraju rad javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje na području Kantona Sarajevo pomaže u razumijevanju njihovih ovlasti, obveza i odgovornosti.
- Studije slučaja: Proučavanje konkretnih studija slučaja ili primjera iz prakse može pružiti uvid u konkretne situacije, izazove s kojima se javne ustanove suočavaju te načine na koje rješavaju probleme u sistemu zaštite i spašavanja.
- Web stranice javnih ustanova
- Istraživački centri i think-tankovi
- Nevladine organizacije: Članci i izvještaji sa terena i tokom kampanja koje se tiču zaštite i spašenja u kriznim situacijama

LITERATURA

1. *Bajramović, Zlatan (2016) Upravljanje ljudskim resursima sigurnosnog sektora Bosne i Hercegovine, Sarajevo: Fakultet političkih nauka*
2. *Beridan, Izet (2008) Politika i sigurnost, Sarajevo: Fakultet političkih nauka*
3. *Beridan, Izet (2003) Konflikti, Sarajevo: Fakultet političkih nauka*
4. *Beridan, Izet; Tomić, Ivo i Kreso Muharem (2001) Leksikon sigurnosti, Sarajevo: DES*
5. *Buljubašić, Suada, Savremena socijalna politika (2012), Fakultet političkih nauka*
5. *Cikotić, Selmo; Smajić, Mirza; Delić, Haris i Subašić, Nihad (2018) Nacionalna sigurnost I privatna zaštita, Sarajevo: Fakultet političkih nauka*
6. *Dujović, Jagoš (2006) Rukovođenje i upravljanje sistemima sigurnosti, Sarajevo: Fakultet političkih nauka*
7. *Smajić, Mirza; Seizović, Zarije i Turčalo, Sead (2017) Humana sigurnost, Sarajevo: Fakultet političkih nauka*
8. *Huseinbašić, Ćamil (2007), „Civilna zaštita u sistemu sigurnosti“, Fakultet političkih nauka, Sarajevo*
9. *Huseinbašić, Ćamil (2009), „Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja“, Sarajevo*
10. *Huseinbašić, Ćamil (2004) „Rječnik civilne zaštite“, Europska unija i Federalna uprava civilne zaštite, Sarajevo*
11. *Grupa autora (2007) „Zbirka propisa iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih nepogoda i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine: sa komentarom I stručnim objašnjenjima“, Federalna uprava civilne zaštite, Sarajevo*
12. *PRAVILNIK O RADU KANTONALNE JAVNE USTANOVE, „DOM ZA SOCIJALNO ZDRAVSTVENO ZBRINJAVANJE OSOBA SA INVALIDITETOM I DRUGIH OSOBA“*

13. *Pravilnici, zakoni i drugi pravni dokumenti koji reguliraju rad javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u kontekstu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo*
14. *"Analiza pripremljenosti javnih ustanova za krizne situacije na području Kantona Sarajevo"*
15. *Izveštaj Federalne uprave civilne zaštite, 2020. "Uloga socijalnih ustanova u zaštiti i spašavanju: Studija slučaja Kantona Sarajevo"*
16. *Časopis za socijalnu skrb i javno zdravstvo, vol. 15, br. 2, 2019*
17. *"Istraživanje percepcije javnosti o ulozi javnih ustanova u zaštiti i spašavanju", Institut za socijalna istraživanja Kantona Sarajevo, 2018*
18. *"Razvoj i perspektive socijalne politike u Bosni i Hercegovini: Analiza slučaja Kantona Sarajevo", Zbornik radova Konferencije o socijalnoj politici, 2017*
19. *"Upravljanje kriznim situacijama u socijalnim ustanovama: Priručnik za upravljanje rizicima i krizama", Ministarstvo zdravlja Kantona Sarajevo, 2016*
20. *"Saradnja javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje s lokalnim zajednicama u kontekstu zaštite i spašavanja" Diplomski rad, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, 2015*
21. *"Pregled resursa i kapaciteta javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u kriznim situacijama", Izveštaj Ministarstva socijalne politike Kantona Sarajevo, 2014*
22. *"Efikasnost koordinacije između javnih ustanova i lokalnih vlasti u kriznim situacijama: Analiza slučaja Kantona Sarajevo", Zbornik radova Konferencije o javnoj upravi, 2013.*
23. *"Utjecaj socioekonomskih faktora na pripremljenost javnih ustanova za krizne situacije: Studija slučaja Kantona Sarajevo", Časopis za socijalnu politiku i praksu, vol. 10, br. 1, 2012.*
24. *"Strateški pristup razvoju socijalne i zdravstvene zaštite u kontekstu zaštite i spašavanja: Preporuke za unapređenje rada javnih ustanova", Izveštaj Međunarodne organizacije za migracije, 2011.*
25. *"Priručnik za djelovanje centara za socijalni rad u izvanrednim situacijama izazvanim prirodnim nesrećama" – Sarajevo, 2015, Izdavači: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Ministarstvo zdravlja I socijalne skrbi Republike Srpske*

BIOGRAFIJA

Haris Fatić rođen je 20.11.1992.godine u Sarajevu, gdje je završio osnovno i srednje obrazovanje. Srednjoškolsko obrazovanje je završio 2012.godine u JU“Učiteljska škola i gimnazija Obala“ u Sarajevu.

Diplomirao je 2016.godine na Fakultetu političkih nauka, Univerziteta u Sarajevu i stekao stručno zvanje bachelor Sigurnosnih i mirovnih studija. Drugi ciklus studija upisuje na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu 2020.godine, odsjek Sigurnosne i mirovne studije.

Vrlo rano, 2013.godine, još kao student počinje raditi u KJU „Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba“ u Sarajevu, gdje je i trenutno zaposlen na poziciji Stručnog saradnika za nabavke.

Želeći dati doprinos u svojoj lokalnoj zajednici 2016.godine pristupa Službi civilne zaštite Općine Novo Sarajevo čiji je aktivan povjerenik sve do danas.

Sin poginulog borca Armije RBiH, dobitnika najvećeg ratnog priznanja „Zlatni ljiljan“.

FAKULTET
POLITIČKIH
NAUKA

Obrazac AR

UNIVERZITET U SARAJEVU – FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

Stranica 67 od 68

IZJAVA o autentičnosti radova

Naziv odsjeka i/ili katedre: Sigurnosne i mirovne studije
Predmet: _____

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA

Ime i prezime: Haris Fatić
Naslov rada: Uloga javnih ustanova za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje u sistemu zaštite i spašavanja na području Kantona Sarajevo
Vrsta rada: Završni magistarski rad
Broj stranica: 67

Potvrđujem:

- da sam pročitao/la dokumente koji se odnose na plagijarizam, kako je to definirano Statutom Univerziteta u Sarajevu, Etičkim kodeksom Univerziteta u Sarajevu i pravilima studiranja koja se odnose na I i II ciklus studija, integrirani studijski program I i II ciklusa i III ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, kao i uputama o plagijarizmu navedenim na web stranici Univerziteta u Sarajevu;
- da sam svjestan/na univerzitetskih disciplinskih pravila koja se tiču plagijarizma;
- da je rad koji predajem potpuno moj, samostalni rad, osim u dijelovima gdje je to naznačeno;
- da rad nije predat, u cjelini ili djelimično, za stjecanje zvanja na Univerzitetu u Sarajevu ili nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi;
- da sam jasno naznačio/la prisustvo citiranog ili parafraziranog materijala i da sam se referirao/la na sve izvore;
- da sam dosljedno naveo/la korištene i citirane izvore ili bibliografiju po nekom od preporučenih stilova citiranja, sa navođenjem potpune reference koja obuhvata potpuni bibliografski opis korištenog i citiranog izvora;
- da sam odgovarajuće naznačio/la svaku pomoć koju sam dobio/la pored pomoći mentora/ice i akademskih tutora/ica.

Mjesto, datum

Potpis
